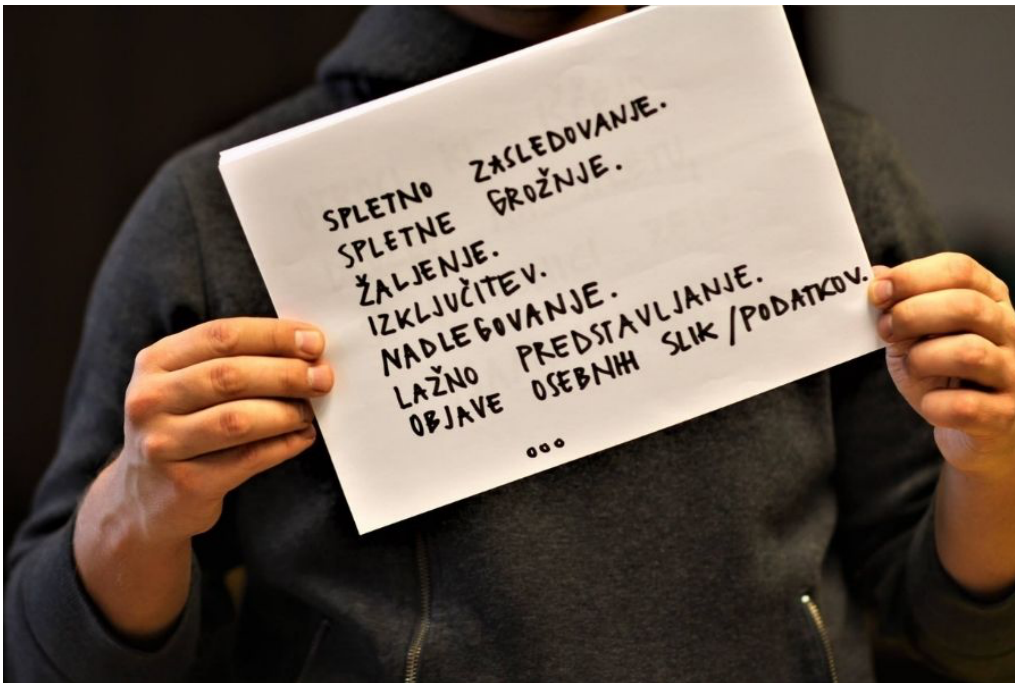

Osnovna šola Lava

Spletno nasilje

Raziskovalna naloga

AVTORICI:
Tinkara Hliš, 8. razred
Ana Kuder, 8. razred

MENTORICA:
Tanja Koželnik, prof. slovenščine

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2022

ZAHVALA

Za vso skrb in vodenje pri izdelavi raziskovalne naloge ter lektoriranje se zahvaljujema najini mentorici Tanji Koželnik.

Zahvaljujema se kriminalistkama Lidiji Fidler in Tini Zalokar za sodelovanje v raziskovalnem pogovoru in za vse informacije.

Komisiji se zahvaljujema za pregled in oceno naloge.

Zahvaljujema se tudi vsem anketirancem, ki so rešili najino anketo in nama s tem pomagali pri raziskovanju.

POVZETEK

Živimo v svetu, kjer so družbena omrežja in internet naši zvesti spremljevalci, s katerimi se srečujemo vsak dan. Internet ni le vir novih znanj, zabave in novih povezav ter poznanstev, ampak je tudi vir zlorab in prevar. Za raziskovalno nalogo smo se odločili po ogledu češkega dokumentarnega filma *Ujete v medmrežju*, ki je predstavil zlorabe, s katerimi so srečevala dekleta (igralke) v filmu. Ker tudi mi uporabljamo družbena omrežja, smo želeli izvedet več o internetu in njegovih pasteh. Tako smo raziskali oblike spolnega spletnega nasilja, ki prežijo na mlade uporabnike. Da bi se mladi čim redkeje srečevali z neželenimi oblikami spletnega nasilja, kamor spadajo tudi vdiranje v profile, kraja osebnih podatkov, izsiljevanje z intimnimi fotografijami ..., smo predstavili tudi nasvete za varno uporabo, npr. da pred javnostjo zapremo svoj profil, da ne odgovarjamo neznancem in pazimo, kakšne stvari objavimo, in da ne pošiljamo svojih slik neznancem. Da bi posneli stanje med mladimi, smo izvedli anketo na naši šoli, pogovorili pa smo se tudi s kriminalistko PU Celje, ki je predstavila svoje delo na področju spletnih zlorab. V zaključku naloge so predstavljeni rezultati ankete in povzeti ključni deli intervjuja.

KLJUČNE BESEDE: spletno nasilje, cybersex, sextortion, grooming, raziskava

KAZALO

1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA, CILJEV, RAZISKOVALNIH VPRAŠANJ IN HIPOTEZ.....	6
1.1 UVOD	6
1.2 HIPOTEZE.....	7
1.3 RAZISKOVALNE METODE	7
1.4 DEFINICIJE	8
2 KAJ JE INTERNET IN ZA KAJ GA UPORABLJAMO?.....	9
2.1 DRUŽBENA OMREŽJA.....	9
3 NASILJE NA SPLETU	11
3.1 INTERNETNI SEKS - CYBERSEX	12
3.2 SEKSTING.....	18
3.3 SEXTORTION	19
3.4 SPLETNI PRIJATELJI	20
3.5 GROOMING	21
4 VARNA RABA INTERNETA	24
4.1 DAN VARNE UPORABE INTERNETA	24
5 REZULTATI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA.....	26
5.1 Zastopanost anketirancev po spolu.....	27
5.2 Zastopanost anketirancev po starosti	27
5.3 Koliko časa na dan ste povprečno na internetu?	28
5.4 Čemu namenite največ časa na internetu?.....	28
5.5 Ste seznanjeni s nevarnostmi na spletu?	29
5.6 Izberite, kaj vam predstavlja nevarnost na internetu	29
5.7 Ali ste se že kdaj v živo srečali z osebo, ki ste jo spoznali na internetu?	30
5.8 Ali kdaj prejmete žaljiva sporočila na socialnih omrežjih?	30
5.9 Kdo ti pošilja ta sporočila (Odgovori v primeru, da si na prejšnje vprašanje odgovorili z "da")?	31
5.10 Ali ti kdaj pošiljaš neprimerna sporočila?	31
5.11 Kaj naredite, ko prejmete neprimerna ali žaljiva sporočila?	32
5.12 Ali žaljiva sporočila pokažeš staršem?	32
5.13 Ali kdaj prejmete kakšno neprimerno (golo) fotografijo?	33
5.14 Ali vam je to povsem normalno?.....	33
5.15 Ali ste že kdaj ustvarili lažen profil na družbenih omrežjih?.....	34

5.16 S kakšnim namenom ste ga ustvarili?.....	34
5.17 Ali spremljaš vplivneže oziroma influencerje na socialnih omrežjih?	35
5.18 Ali se po njih zgleduješ (npr. kupuješ izdelke, ki jih priporočajo)?.....	35
6 INTERVJU	36
7 ZAKLJUČEK	38
8 LITERATURA IN VIRI.....	41

Kazalo grafov

Graf 1: Zastopanost anketirancev po spolu	27
Graf 2: Zastopanost anketirancev po starosti	27
Graf 3: Koliko časa na dan ste povprečno na internetu?.....	28
Graf 4: Čemu namenite največ časa na internetu?	28
Graf 5: Ste seznanjeni s nevarnostmi na spletu?	29
Graf 6: Izberite, kaj vam predstavlja nevarnost na internetu	29
Graf 7: Ali ste se že kdaj v živo srečali z osebo, ki ste jo spoznali na internetu?.....	30
Graf 8: Ali kdaj prejmete žaljiva sporočila na socialnih omrežjih?.....	30
Graf 9: Kdo ti pošilja ta sporočila (Odgovori v primeru, da si na prejšnje vprašanje odgovorili z "da")?	31
Graf 10: Ali ti kdaj pošiljaš neprimerna sporočila?	31
Graf 11: Kaj naredite, ko prejmete neprimerna ali žaljiva sporočila?.....	32
Graf 12: Ali žaljiva sporočila pokažeš staršem?	32
Graf 13: Ali kdaj prejmete kakšno neprimerno (golo) fotografijo?	33
Graf 14: Ali vam je to povsem normalno?	33
Graf 15: Ali ste že kdaj ustvarili lažen profil na družbenih omrežjih	34
Graf 16: S kakšnim namenom ste ga ustvarili?.....	34
Graf 17: Ali spremljaš vplivneže oziroma influencerje na socialnih omrežjih?	35
Graf 18: Ali se po njih zgleduješ (npr. kupuješ izdelke, ki jih priporočajo)?	35

Kazalo shem

Schema 1: Metode dela	8
-----------------------------	---

Kazalo slik

Slika 0: Naslovna slika	
Slika 1: Družbena omrežja.	11
Slika 2: Nasilje na internetu.	12
Slika 3: Cybersex.	18
Slika 4: Prijatelji.....	21
Slika 5: Grooming.	23
Slika 6: Varna raba interneta.	26

1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA, CILJEV, RAZISKOVALNIH VPRAŠANJ IN HIPOTEZ

1.1 UVOD

Življenja brez uporabe interneta si še posebej mladi ne znamo več predstavljati, toda zavedati se je potrebno, da je svetovni splet tudi medij, ki lahko prinese veliko nevarnosti in sramote. Zato je pomembno, kdaj starši dovolijo otrokom uporabljati internet in da jih postopoma seznanijo z nevarnostmi in pastmi interneta. Prav tako je pomembno, da starši vzpostavijo primeren odnos z otrokom glede uporabe interneta. S tem se bo otrok v primeru težav obrnil po pomoč in nasvet nanje. Napačno je ravnanje, če otrok naleti na neprimerne vsebine ali naredi nekaj napačnega in je zaradi tega kaznovan. Naslednjič, ko se mu bo zgodilo kaj podobnega, o tem ne bo povedal staršem in starši mu v primeru težav ne bodo mogli pravočasno pomagati. Otroku naj na lep način razložijo, kaj je naredil narobe in kako naj ravna v prihodnje. Težava je, če starši ne poznajo nevarnosti interneta. Zato je smiselno, da se informirajo o teh nevarnostih. Mladi namreč pogosto obvladajo internet bolj kot odrasli, še posebej starejše generacije. Mladi tehnično pogosto res zelo dobro obvladajo naprave, vendar nimajo sposobnosti ločiti med kakovostnimi in nekakovostnimi vsebinami. Ravno to jim starši lahko dajo, čeprav morda niso tehnično izobraženi. Zato je smiselno, da imajo starši nadzor nad otrokom na internetu. Potreben je toliko časa, dokler otrok ne zna sam presoditi, ali lahko določeno dejanje na internetu povzroči škodo ali ne. Pri mlajših otrocih naj starši redno opazujejo kaj otroci počnejo na internetu in jih sproti opozarjajo na nevarnosti in napačna ravnanja. Pri mladostnikih naj bodo predvsem pozorni na spremembe v vedenju, ki so povezane z uporabo interneta, saj se z različnimi nevarnostmi, ki doletijo mladostnika spreminja tudi razpoloženje in odnos do ljudi. Tako se hitro opazi, kdaj mladostnik naleti na nevarnost. Med najpogostejše nevarnosti, ki lahko doletijo mladostnika sodijo pogovori z neznanci, ki imajo kriminalne namene, to so najpogosteje pedofili, vlomilci in tatovi, pogosta nevarnost je tudi objavljanje neprimernih vsebin, sem sodi objavljanje razgaljenih in golih fotografij. Zelo prepoznani nevarnosti pa sta tudi nasedanje spletnim prevaram in nerazumevanje nekaterih neprimernih vsebin, kot so prikazi nasilja, pornografija in sovražni govor. Na internetu so poleg nevarnosti tudi napake, ki jih delajo predvsem mladi. Ena izmed največjih napak, ki jih delajo mladi in ima lahko hude

posledice je, da prehitro zaupajo ljudem, ki jih spoznajo preko interneta. Na internetu, predvsem na družabnih omrežjih, je mnogo ljudi, ki namenoma navezujejo stike z otroki in mladostniki, da jih potem izkoristijo. Otroci in mladi zelo pogosto brez razmisleka posredujejo različne osebne podatke preko interneta in zaradi tega postanejo žrtve različnih nasilnih in kaznivih dejanj. Med mladostniki je precej razširjeno razpošiljanje razgaljenih in golih fotografij. Tako nekateri fantje in dekleta pošljejo razgaljene in gole fotografije svoji simpatiji ali prijateljem, pri tem pa se ne zavedajo, da lahko prejemniki to fotografijo delijo naprej z drugimi ali jo javno objavijo na internetu. Lahko pride tudi do izsiljevanja. Posledice tega so lahko zelo hude, saj otroka takšna slika na internetu spremlja celo življenje. Pogosta napaka, ki jo počnejo mladostniki na internetu, je, da se vključijo v komentiranje in svoje mnenje izražajo na neprimeren način, kar se pogosto sprevrže v splošno žaljenje, ki se lahko v skrajnem primeru z interneta preseli tudi v realno življenje. Napaka, ki jo mladi pogosto naredijo, je, da na družbenih omrežjih ne poskrbijo za pravilne nastavitve zasebnosti in potem lahko njihove objave vidijo vsi.

1.2 HIPOTEZE

Med raziskovanjem smo si zastavili naslednje hipoteze.

1. Mladostniki so na spletu več kot 3 ure na dan.
2. Mladostniki pogosteje uporabljajo internet za socialna omrežja kot učenje.
3. Mladostniki se zavedajo nevarnosti na socialnih omrežjih.
4. Mladostniki se v živo srečujejo z ljudmi, ki so jih spoznali na socialnih omrežjih.
5. Mladostniki pišejo in prejemajo sovražni govor na socialnih omrežjih.
6. Učenci naše šole ob prejemu sovražnih sporočil ne obvestijo staršev.
7. Na neprimerne komentarje se ne odzivajo, profil pa blokirajo.
8. Mladostnikom je vedno bolj vsakdanje prejetje neprimerne fotografij (npr. gole slike).
9. Mladostniki ustvarjajo lažne profile, kjer pišejo oziroma objavljajo neprimerne slike oziroma komentarje.
10. Učenci naše šole se zgledujejo po vplivnejših oziroma influencerjih na socialnih omrežjih.

1.3 RAZISKOVALNE METODE

Raziskovalne metode, ki sva jih uporabili v raziskovalni nalogi so:

Raziskovanje

Večino informacij sva pridobili iz knjig, ki sva si jih izposodili v knjižnici, prav tako pa sva veliko podatkov pridobili iz preverjenih spletnih strani in člankov.

Anketiranje

Anketo sva oblikovali na spletni strani 1KA. Anketa je imela 18 vprašanj. S pomočjo najine mentorice, ki je anketo posredovala učiteljem naše šole, so anketo reševali učenci naše šole od 6. do 9. razreda. Anketirali sva 115 ljudi. Od tega je bilo 54 oseb moškega spola in 61 ženskega. Najmlajši anketiranec je imel 11 let, najstarejši pa 15. Kopijo ankete si lahko ogledate v priponki. Za obdelavo anketnih podatkov sva uporabili spletno stran 1KA.

Raziskovalni pogovor ali intervju

Opravili sva intervju s kriminalistkama Tino Zalokar in Lidijo Fidler. Vprašanja so se navezovala predvsem na žrtve spletnega nasilja.

Shema 1: Metode dela

1.4 DEFINICIJE

Razlago spodnjih besed oziroma izrazov sva našli v prebranih knjigah.

cybersex - internetni seks

seksting - izdelava in pošiljanje seksualnih slik

sextortion - izsiljevanje z intimnimi posnetki

2 KAJ JE INTERNET IN ZA KAJ GA UPORABLJAMO?

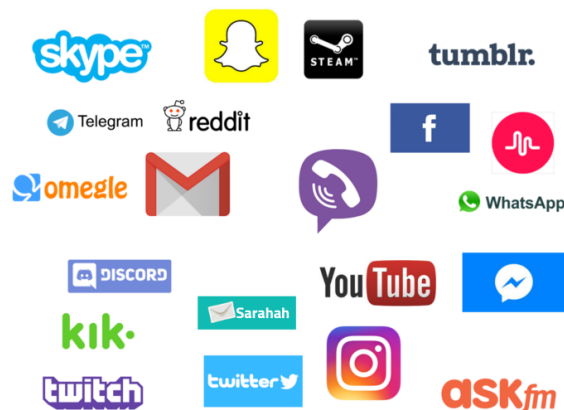
Uporaba interneta za namene komuniciranja, informiranja in izvedbo drugih aktivnosti se povečuje. V 1. četrtletju 2021 so pošiljali ali prejeli e-pošto skoraj vsi 16–74-letniki; informacije o izdelkih ali storitvah jih je iskalo več kot pol, storitve neposrednega sporočanja prek programov, kot so Skype, Facebook in Instagram, jih je uporabljalo malo manj, prek interneta jih je telefoniralo ali opravilo videoklic približno enako veliko. Slednja načina komuniciranja sta bila najpogosteje uporabljena med mladostniki. Tako internet omogoča komunikacijo in deljenje različnih vsebin, hkrati pa je postal eden glavnih virov informacij. Takrat je bralo internetne novice, časopise ali revije več kot polovica 16–74-letnikov; večina jih je za pošiljanje sporočil, objavljanje slik, posnetkov uporabljala družbene medije, nekaj jih je na družbenih medijih in drugih spletnih straneh delilo mnenja o družbenih ali političnih temah, najmanj pa jih je sodelovalo v posvetovanjih o družbenih ali političnih temah ali v glasovanjih ali podpisalo peticije. S tem raste uporaba interneta, saj ljudi zanima vedno več o politiki in o družbenih temah. Zato se na internetu povečuje tudi obseg lažnih novic, dvomljivih ali neresničnih informacij in vsebin. Takrat je na novičarskih spletnih straneh ali družbenih medijih videlo kakšno tako informacijo ali vsebino več kot polovica anketiranih. Manj kot polovica tistih, ki so na novičarskih spletnih straneh ali družbenih medijih videli lažno ali dvomljivo informacijo ali vsebino, je prepoznalo, da je informacija ali njihov vir nezanesljiv. Skoraj polovica izmed tistih, ki so na novičarskih spletnih straneh ali družbenih medijih videli lažno ali dvomljivo informacijo ali vsebino, je preverilo njeno resničnost (Mlakar, 2021).

2. 1 DRUŽBENA OMREŽJA

Predstavili bomo najpogostejše spletne stani z družbeno vsebino oziroma jim krajše rečemo kar družbena omrežja (poznamo pa tudi izraza družabna ali socialna omrežja).

- Facebook (namenjen je za objavljanje objav, fotografij, videoposnetkov, komentiranje, komuniciranje z drugimi, pogoj registrirani profil),
- YouTube (spletna stran za izmenjavo, ogledovanje in pregledovanje videoposnetkov, ki jih je mogoče ocenjevati in komentirati ob predhodni registraciji),
- Twitter (mikro-blogerska stran, preko katere uporabniki objavljajo kratka sporočila dolga do 140 znakov; t. i. tviti, ter spremljajo, se odzivajo na dejavnosti drugih uporabnikov),
- Google+ (interesno zasnovano družbeno omrežje, omogoča selektivno mreženje, torej odkrivati in izmenjavati digitalne vsebine le s posebnimi prijatelji ali z določenimi skupinami prijateljev, združenih v krogih - ang. circles),
- Pinterest (ljubiteljem mode, umetnosti, avtomobilskim in drugim navdušencem omogoča možnost pridobiti posebno pozornost skozi njihove najljubše predmete; uporabniki objavijo fotografijo z druge spletne strani v prilagojene »oglasne deske«, dodajo komentarje; lahko spodbudi kreativnost in inspiracije),
- MySpace (spletna platforma, ki omogoča uporabniku spoznati druge uporabnike; gre za veliko omrežje, z multimedijskimi vsebinami, naprednim urejanjem, ves čas je možno ohranjati stike s svojimi spletnimi prijatelji, najdejo te lahko tudi drugi),
- Skype (orodje, s katerim je mogoče spletno komuniciranje s prenosom slike, besedila in glasu; možno je tudi komuniciranje preko obstoječih telefonskih števil),
- Snapchat (komunikacijska aplikacija, s časovno omejitvijo objave fotografskega ali video posnetka preden ta izgine, kar nastavi uporabnik sam),
- Messenger (aplikacija, ki omogoča pošiljanje besedilnih ali glasovnih sporočil in pošiljanje fotografskih in video posnetkov ali za klice z mobilnih naprav),
- Instagram (z njim je mogoče zajeti, urejati in izmenjati fotografije ali posneti in deliti do 15 sekundne video posnetke, tako javno, kot v zasebni mreži svojih sledilcev),
- Viber (preko njega je možno pošiljati brezplačna besedilna sporočila, fotografije, video sporočila in izvesti telefonske klice do drugih Viber uporabnikov; k sporočilom je mogoče dodati različne dodatke za popestritev komuniciranja),
- WhatsApp (omogoča uporabnikom pošiljanje besedilnih, avdio-vizualnih sporočil enemu ali več uporabnikom brez omejitev in stroškov),

- MeetMe (gre za aplikacijo za »zmenke« po principu spregovori in spoznaj nove ljudi; a kljub temu vsebuje dodatek za »zadetke« glede na izražanje simpatij do drugih, zahteva pa veliko podatkov o uporabniku),
- Tinder (je aplikacija za »zmenke«, načeloma heteroseksualnih uporabnikov, ki omogoča objavo fotografij in besedilnih sporočil, pri tem pa zajame ljudi v komunikacijo, ki so v določenem območju uporabnika; ko kdo označi fotografijo drugega uporabnika z »všečkom«, aplikacija omogoči povezavo med obema uporabnikoma v neposredno komunikacijo),
- Omegle (gre za spletno klepetalnico in aplikacijo, ki »združi« dva neznanca po njunem izboru, ki nato komunicirata v klepetalnici besedilno ali preko videa).

Slika 1: Družbena omrežja.

3 NASILJE NA SPLETU

Internetu nam omogoča dostop do različnih vsebin in nam širi možnosti komunikacije in nas povezuje oziroma združuje v navideznem skupnem prostoru. Kot medij nam širi informacije in nam omogoča oblikovanje stališč do sveta, s katerim sicer nimamo neposrednega stika. Omogoča nam tudi druge storitve, ki se širijo iz fizičnega okolja v virtualno, kot na primer spletno nakupovanje, plačevanje računov, rezervacije ... Poleg vseh teh prednosti, pa ima tudi številne pasti, na katere moramo biti previdni. Soočamo se z zasvojenostjo s telefoni in socialnimi omrežji, saj že mlajšo generacijo otrok spremljajo telefoni in tablice, brez katerih težko preživijo dan. Ne samo otroci, ampak tudi odrasli se ne morajo izogniti uporabi interneta. Zaskrbljujoče je, da se skoraj celo naše življenje seli v spletno okolje. V nadaljevanje bomo predstavili vrste nasilja na internetu, od internetnega seksa, pošiljanja intimnih fotografij, izsiljevanja in groženj ...

Spletno nasilje se je začelo razvijati z razvojem sodobne tehnologije. Takšna tehnologija nam zelo olajša življenje, saj namesto da bi obiskali knjižnico, lahko beremo časopise in članke kar preko interneta. Prav tako lahko klepetamo s prijatelji, ne da bi se njimi fizično srečali. V te namene se je razvilo tudi veliko družbenih omrežij, na katerih lahko objavimo svoje misli, življenjske dogodke, delimo slike ter se pogovarjamo s spletnimi prijatelji, znanci in člani družine. Razvoj družbenih omrežij pa je prinesel tudi negativne učinke na naša življenja. Velikokrat se ne zavedamo, da so naši podatki dostopni tudi ljudem, ki nam ne želijo dobro, in tako nas vsakodnevno spremljajo različne nevarnosti. Z razvojem interneta se je razvila nova oblika nasilja, in sicer spletno nasilje.

Vzroki za nastanek spletnega nasilja so različni. Največkrat do tega pride zaradi pomanjkanja samozavesti, slabih družinskih razmer, splošne nizke ravni kulture in prehitrega presojanja. Eden izmed vzrokov za nastanek spletnega nasilja je tudi ta, da ustrahovalci s tem kričijo na pomoč, morda želijo biti med popularnimi ljudmi ali pa gre za pridobivanje pozornosti na različne načine.

Slika 2: Nasilje na internetu.

3.1 INTERNETNI SEKS - CYBERSEX

Danes obstaja množica naprav, ki se v splet povezujejo brezžično. Mnoge takšne naprave nam omogočajo nove oblike seksualnega vedenja. Ena od teh je internetni seks. Internetni seks opisuje različno seksualno vedenje, pri katerem se uporablja različne sodobne naprave. Do internetnega seksa se lahko pride po različnih poteh in tudi prakticira se ga lahko na več različnih načinov. Vsak od njih ima možnost, da uporabniku povzroči težave in ga spravi v tvegane ali celo nevarne situacije. Oblike internetnega seksa so gledanje spletne pornografije,

seksualna komunikacija v različnih klepetalnicah, uporaba seksualnih predmetov ali seksualno vedenje preko aplikacij za zmenke. Največ ljudi, ki dostopa do internetnega spleta, ni zasvojenih in do tega dostopajo samo občasno. Nekateri od teh na spletu iščejo načine, kako bi lahko izboljšali svoje spolno življenje. Ljudje dostopajo do takšnih vsebin, ker jim je to zabavno ali pa pošiljajo neprimerne vsebine, ker želijo s tem šokirati ljudi. Ljudi s problematičnim seksualnim vedenjem uvrščamo v različne skupine, kot na primer: tiste, ki so nagnjeni k zasvojenosti, radovedni ljudje so tisti, ki prej s tem niso imeli težav, a jim je to postalo všeč in na koncu še ljudje, ki so vse življenje to počeli kompulzivno (pomeni, da gre za ponavljajoče se obnašanje, ki se mu oseba ne more upreti). Različne raziskave v tujini kažejo, da takšno vedenje ni značilno le za moške. Zaskrbljujoč je podatek, da s tem ko se povečuje število odvisnih žensk, se povečuje tudi število seksualno vedenjskih težav in vzorcev, ki so bili prej bolj značilni za moške. Ko si ljudje prvič ogledajo pornografijo, lahko postanejo odvisni v zelo kratkem času. V misli jim začnejo vstopati potrebe po takšnem vedenju in velikokrat se temu ljudje ne moramo upreti. Problem je tudi, da te potrebe motijo navajen tok miselnosti in delovanje telesa. Ta vedenja se vklopijo v del posameznikove nerazrešene izkušnje iz preteklosti. Ljudje na spletu najdejo neko zgodbo, sliko ali film, ki je popolna kopija nečesa, kar so doživeli v najstniških ali otroških letih. Tako razmišljajo o zasvojenosti z internetnim seksom, da se ne morejo več izogniti tej aktivnosti ali filmu, ki so ga videli na spletu, zato se vedno znova vračajo k tej aktivnosti. Takšno vedenje se po navadi konča zaradi grožnje partnerja o ločitvi, izgubi službe ali pa jim občutno pade storilnost na delovnem mestu. V skrajnih primerih imajo ljudje zaradi izživljanja stresa tudi zdravstvene težave, kar predstavlja enega najdražjih zdravstvenih problemov (tudi zato ker imajo zasvojeni zelo redko samo eno zasvojenost).

Ljudje lahko povežemo spolnost s predmeti, ki nimajo nič skupnega s spolnostjo. Če otrok ob zlorabi začuti vznburjanje in strah, lahko to začuti vsakič, ko ga bo strah. Strah zanj predstavlja enega od sprožilcev in tako bo to naredil nezavedno. Že računalnik in tipkovnica lahko imata pri internetnem seksu ali po njem, nekakšen čustven naboj. Navidezno lahko za ljudi vsakdanja nenevarna težava preraste v zelo velik problem, ko človek postane odvisen in v vsakem koraku vidi samo internetni seks. Pri zasvojenosti z internetnim seksom je lahko sprožilec že samo vklop računalnika. Za človeka, ki ure in ure sedi pred pornografsko vsebino, je lahko del vznburjanja že samo oprema, ki jo uporabljajo pri snemanju vsebin. Tako kot velja pri zasvojenosti s seksualnostjo na splošno, imajo za nekatere ljudi zelo visok erotičen naboj značilni predmeti, kot so spodnje perilo, visoke pete, bič in karkoli podobnega, čeprav predmet sam nima erotičnega pomena. Ljudje so tem stvarjem sami pripisali erotičen pomen. Posledica

določenega vedenja ali uporabe predmetov, ki jim pripišemo erotičen pomen, je stanje, zelo podobno transu. Raziskovalci so ugotovili, da lahko ljudje takšno stanje dosežejo že samo z računalnikom. Zasvojeni je lahko omamljen, še preden je na spletu v resnici prišel do tistega, kar je njegova droga.

Do internetnega seksa lahko vsak dostopa drugače, vendar vsak dostop lahko uporabniku povzroči težave ali ga celo spravi v nevarne situacije. Izraz internetni seks združuje različne vrste seksualnega vedenja na internetu, ki jih delimo v več kategorij.

Med najpogostejšimi je dostopanje do spletne pornografije v avdio, video ali tekstovni obliki. Na spletu najdemo veliko različnih vrst pornografije; od fotografij modelov, ki pozirajo v kopalkah ali spodnjem perilu, do videov, ki prikazujejo spolno aktivnost, in avdio posnetkov ali tekstovne zgodbe. Namreč najenostavnejši dostop do pornografije je na internetu. Pornografske vsebine se nahajajo na osebnih ali komercialnih spletnih straneh, do katerih pridemo brez težav. Pornografska industrija namreč proizvaja vsebine, ki se naložijo na mobilne telefone, preko katerih si lahko ogledujemo seksualne vsebine, kjer koli in koder koli. Poleg spletnih strani si lahko pornografske slike, zvočne in filmske posnetke izmenjujemo prek družbenih omrežji kot so instagram, snapchat, viber, facebook ali preko e-pošte. Prav tako lahko na družbenih omrežjih najdemo objave fotografij, videov ali zvočnih posnetkov, ki si jih lahko drugi uporabniki ogledajo in s tem zadostijo svoje individualne želje in potrebe. Ustvarjajo se novičarske skupine, kjer je na tisoče seksualnih vsebin. Obstajajo strani, kjer snemajo moške in ženske v najrazličnejših okoliščinah ob seksualno eksplicitnih dejanjih. Te strani so običajno plačljive in ponujajo ogled v živo.

Druga oblika internetnega seksa je fantazijski partner v realnem času, kjer nam sodobna tehnologija omogoča pogovor s drugo osebo preko klica, kjer lahko začnete s spletnim klepetom na virtualnih lokacijah ob virtualni kavici ... Sodobna tehnologija omogoča tudi izmenjavo različnih slik, zvočnih in video datotek. Na raznih plačljivih straneh, ki ponujajo ogled v živo, nam omogočajo, da sporočimo željo glede seksualnega vedenja tistega, ki je sneman in na ta način omogočajo, da si gledalci ustvarjamo ter izpolnjujemo seksualne fantazije. Število takšnih video spletnih strani narašča in nam omogoča skoraj popolno kontrolo nad »objektom« na drugi strani linije, četudi je ta »objekt« v resnici človeško bitje. Za manjše plačilo pa si je možno ogledati tudi videoposnetke drugih brez kakršne koli komunikacij, tako ste lahko z osebo na videoklicu, kjer lahko druge opazujete pri spolnem početju, medtem ko oni opazujejo vas. Dobiti je možno tudi posebne seksualne pripomočke, tako za ženske kot za moške, ki se med »klepetom« priklopijo na računalnik in omogočajo upravljanje na daljavo, tako ima vsak od udeleženceev možnost upravljati s pripomočkom drug drugega.

Tretja oblika internetnega seksa so spletne socialne mreže, spletne strani za organiziranje zmenkov in različne mobilne naprave, ki nam omogočajo, da ustvarimo svojo individualizirano stran, kjer lahko objavljamo svoje fotografije, videe in spoznavamo internetne prijatelje. Te spletne strani so namenjene predvsem najstnikov, čeprav jih uporabljajo tudi starejši. Na teh straneh ljudje spoznavajo nove prijatelje, z njimi komunicirajo in z njimi delijo svoje osebne informacije, vendar mnogi najstniki niso sposobni zrelo presojati o tem, kaj in kdaj lahko delijo z drugimi. Na teh spletnih mrežah se zbirajo tudi spolni prestopniki, ki prihajajo v kontakt z najstniki z namenom zlorabe, zato moramo biti previdni s kom komuniciramo in komu zaupamo svoje osebne podatke, saj nikoli ne vemo, kdo je na drugi strani ekrana in kako nas lahko zlorabi. Spletne strani za organiziranje zmenkov nam pomagajo, spoznavati nove spletne prijatelje, s katerimi se srečujemo, tako na spletu kot tudi v resničnem življenju. Mnogi te storitve uporabljajo v iskrenem upanju, da bodo našli partnerja za intimno in romantično razmerje, drugi jih uporabljajo zgolj za iskanje seksualnega partnerja ali celo za zlorabe. Po navadi pa se ravno partnerji sprašujejo zakaj internetni seks.

V knjigi *V senci interneta* (2010) je zapisano, da so David Delmonico, Elizabeth Griffin in Joe Moriarity razvili model, imenovan CyberHex, ki pojasnjuje vzroke, zakaj je internet tako privlačen in mogočen. CyberHex se imenuje, ker vsebuje šest komponent, katerih kombinacija sproži pri uporabniku interneta stanje omamljenosti, ki je podobno transu. Komponente CyberHexa so: vključenost, pomembnost, izoliranost, interaktivnost, omamnost in poceni dostop.

V samo nekaj letih je postal internet zelo pomemben del našega življenja. Na njem lahko počnemo, kar želimo, pošiljamo e-pošto, raziskujemo naloge, se učimo jezike, nakupujemo hrano, različne stvari in oblačila, vodimo podjetja, smo plačani za različna dela. Bolj ko postane internet del našega življenja, vedno bolj neobhoden ali ključen postane. Zato je prva komponenta vključenost.

Izoliranost je verjetno najmočnejša komponenta internetnega seksa. Internet namreč omogoča omamljanje na hiter in zaseben način. Ponuja popolno možnost, da se izoliramo od drugih in zapletemo v kakršnekoli fantazije brez tveganja okužbe s spolno prenosljivimi boleznimi ali vplivanji na siceršnjo nevarnost.

V nasprotju z drugimi multimedijskimi oblikami je internet zelo interaktiven. Internet nam omogoča, da vplivamo na druge in da tvorimo navidezno intimne ali psevdointimne odnose z ljudmi po celem svetu.

Več sto tisoč strani s pornografsko vsebino je dostopnih, če v iskalnik vpišemo samo besedo seks. Pogosto se ni treba niti truditi, saj je ta vsebina dostopna na naslovni strani, tudi v

Sloveniji. Internetni seks vsak človek doživlja drugače. Vsaka od oblik ima svoje slabe plati oziroma težave ali vodi celo v tvegane situacije. Prav zaradi anonimnosti je internet tako dostopen za raziskovanje o internetnem seksu. Internetna pornografija skoraj nič ne stane, ne v finančnem pogledu in ne v čustvenem pogledu, poleg tega pa je vse anonimno in tajno. Do takšnih strani dostopamo misleči, da nihče ne ve zato, saj ljudje za štirimi stenami navadno počnejo, kar si drugače nikoli ne bi dovolili. Velik problem pornografije je, da si človek ustvarja napačna mnenja in zamisli. Pornografija sporoča, da pomeni seksualno agresivno vedenje užitek, kar povečuje našo toleranco do nasilja v odnosih seksualne narave. Pornografija uči in sporoča, da seksa ni nikoli dovolj in da s pornografijo nikoli ne bomo dobili zadovoljstva. Pornografija vzbudi različna čustva, kot so strah, vzburjenje in jeza.

Kompulzivnost je izguba možnosti, da bi se odločali o nadaljevanju ali prenehanju določenega vedenja. Je nenadzorovano obnašanje ali vedenje, zaznamujejo ga obsesije, vključno z občutki, kot so jeza, nezbranost, nemoč in obup. Ljudje želijo zadovoljiti svoje potrebe na različne načine, in ko odkrijejo priljubljeno stran na internetu, ki jim odgovarja, se ne morejo upreti. Na internetno stran hodijo vedno večkrat in za vedno dlje časa.

Skupna lastnost vseh zasvojenosti je nadaljevanje z vedenjem kljub zavedanju, kakšne so lahko posledice. Vsako dejanje ima posledice. Kljub poskusom kontrole in potencialno strašnim posledicam ljudje nadaljujejo s takšnim vedenjem ter se nehajo ukvarjati s tem, kako bi s takšnim vedenjem prenehali. Namesto tega iščejo način, kako bi obiskali spletno stran, ne da bi si nakopali kakršne koli negativne posledice.

Obsedenost pomeni osredotočenost le na eno vedenje do te mere, da to vedenje popolnoma izključi druge vidike posameznikovega življenja, ne glede na posledice. Z nečim smo obsedeni, ko nikakor ne moremo nehati misliti na to stvar. Kdor je obseden, živi le za načrtovanje naslednjega obiska spletne strani, ogledovanje strani in zapuščanje strani. Pri iskanju dodatnega časa za internetne seksualne aktivnosti lahko postane naravnost izviren in naredi lahko vse, zato da bi nadaljeval s to aktivnostjo.

Uporaba interneta v seksualne namene ima pri uporabnikih različne vzroke ter tudi različen obseg. Poznamo ljudi, ki občasno uporabljajo internet v seksualne namene, za boljše seksualno življenje in pri tem nimajo slabih posledic ali pa imajo celo dobre posledice, uvrščamo v skupino občasnih uporabnikov; ter tiste, ki seksualno nadlegujejo in uporabljajo informacije, slike ali spletne strani z interneta na seksualno vsiljiv ali izkoriščevalski način. Ljudje lahko kažejo slike ali posnetke ljudem na vsiljiv način, tako da jih prizadenejo in ljudi spravijo v zadrego. Običajno ti ljudje, ki to pošiljajo, ne pošiljajo tega, ker bi radi nekoga užalili ali jih spravili v zadrego, vendar se jim takšno vedenje zdi zanimivo in zabavno. Lahko pa to pošiljajo

tudi, ker želijo ljudi šokirati in ker pri tem postanejo vznemirjeni zaradi moči, ki jo občutijo. Ljudi s problematičnim seksualnim vedenjem na internetu lahko uvrstimo v različne skupine. Skupina radovednih so tisti, ki predhodno niso imeli težav z internetnim seksom in se tudi niso zapletali v problematično seksualno vedenje. Skupina nagnjenih k zasvojenosti so tisti, ki so se prvič seksualno nekontrolirano vedli na internetu po letih obsedenosti s seksualnimi fantazijami in neizživetimi seksualnimi vzgibi. Skupina tistih, ki so se na seksualnem področju vedli kompulzivno vse življenje so tisti, pri katerih je nekontrolirano seksualno vedenje na internetu le del globljega in zelo resnega problema, ki se kaže v seksualnosti. Zgodbe takšnih nam odkrivajo moč, ki jo ima nekontrolirano seksualno vedenje in kako se ta moč okrepi s pomočjo internetnega seksa. Spolni prestopnik v kontekstu internetnega seksa je tisti, ki pri zagrešitvi kaznivega seksualnega dejanja uporabi internet. Ta dejanja vključujejo gledanje ali distribucijo nedovoljenih slik in videoposnetkov mladoletnih oseb. Vključujejo tudi uporabo interneta za seksualne pogovore z mladoletnimi osebami in napeljevanje na stike ali dejanske seksualne stike z mladoletniki. Spolni prestopniki lahko spadajo tudi v druge kategorije, saj se seksualno kaznivo dejanje lahko zgodi v zelo različnih okoliščinah s posamezniki ne glede na njihovo preteklost.

Internet je zelo uporaben za iskanje informacij, vendar skriva tudi številne pasti, ki so jim izpostavljeni predvsem mladostniki. Otroci in najstniki imamo dostop do neprimernih vsebin, pred katerimi nas starši težko zaščitijo, večina se jih sploh ne ve, kaj njihovi otroci počnejo na internetu. Starši so namreč tisti, ki so manj vešč sodobnih tehnologij, zato težko preprečijo zlorabo, ki lahko ima velike posledice. Primer so dijaki srednjih šol in tudi učenci višjih razredov osnovnih šol, ki gledajo neprimerne vsebine, medtem ko delajo domačo nalogo. Problematika zasvojenosti z internetnim seksom se večja zaradi dostopnosti do neprimernih vsebi, ki so na internetu zlahka dostopne, kar je tudi njihova prednost, saj se večina mladoletnikov ne bi odpravila v trgovino ali videoteko, kjer bi kupili revije ali si izposodili filme z neprimernimi vsebinami. Zasvojenost z internetnim seksom je najpogostejša pri mladoletnikih od 12. do 16. leta starosti, saj so takrat najbolj ranljivi, zato je pomembno pravočasno prepoznavanje prvih znakov zasvojenosti in usterzno ukrepanje (Carner, 2010).

Slika 3: Cybersex.

3.2 SEKSTING

Posledice deljenja zasebnega življenja so lahko izjemno tragične. Ena večjih problematik predvsem med mladostniki je izdelava in izmenjava seksualno eksplicitnih fotografij in videoposnetkov, kar z eno besedo imenujemo seksting. Izmenjava teh fotografij in videoposnetkov, ki so večinoma izdelani z uporabo pametnih telefonov poteka skozi družbena omrežja (npr. instagram, snapchat, facebook, viber ...) To vedenje je običajno pri mladostnikih v času pubertete in ga je na nek način lahko pričakovati. Seksting postane zaskrbljujoč, ko se posnetki razširijo med več ljudi, kot je bilo sprva namenjeno, takrat so lahko posledice zelo hude. Včasih lahko seksting preide tudi v kazniva dejanja.

Vzroki zaradi katerih se mladostniki znajdejo v sekstingu so različni, včasih gre zgolj za iskanje pozornosti, drugič gre za prostovoljno pošiljanje, lahko pa pride tudi do izsiljevanja. Velikokrat mladostniki izdelujejo in pošiljajo fotografije in posnetke svojim prijateljem zaradi izzivov, zabave ali pa da bi si pridobili pozornost. Ko se mladostniki znajdejo v romantičnem odnosu, se zgodi, da si fotografije in posnetke pošiljajo prostovoljno in tako zgradijo medsebojno intimnost in zaupanje. Nevarnost pa je, da po končanem romantičnem odnosu eden od partnerjev zaradi jeze ali razočaranja sliko ali videoposnetek posreduje naprej. Lahko pa pride tudi do sekstinga pod prisilo ali izsiljevanjem. V tem primeru oseba, ki želi priti do teh fotografij ali posnetkov, mladostnikom grozi z grožnjami izdaje zaupnih informacij ali javne objave posnetkov zaupnega pogovora ali z grožnjo objave njegovih drugih slik ... Seveda to niso edini vzroki za pridobivanje takšnih fotografij/posnetkov; lahko se zgodi, da je oseba

posneta brez njene vednosti ali proti njeni lastni volji. Ni pa nujno, da se mladoletniki vedno znajdemo v vlogi oškodovanega mladostnika, katerega fotografija je bila posredovana brez privolitve. Lahko se znajdemo v vlogi pošiljatelja, ki izdelava in pošlje (svoje) fotografije. Prav mladoletniki smo tisti, ki smo lahko storilci ali žrtve.

Problem je, da mladostniki zaradi različnih razlogov ob tej težavi težko poiščejo pomoč odraslega, saj ne želijo povzročiti več težav, se bojijo maščevanja vrstnikov, v veliko primerih niso prepričani ali jim odrasli lahko pomagajo, se jim zdi tožarjenje neprimerno, v največ primerih pa jih je sram. Glede na to, v kateri vlogi se je znašel mladoletnik, so različne tudi posledice sekstinga. Veliko pa je odvisno tudi od tega, kako mladostnik sprejme te posledice. V grobem lahko posledice ločimo na čustvene, socialne in pravne. Čustvene posledice lahko pustijo močne občutke krivde, zadrege, sramu, saj v trenutku, ko mladostnik z nekom deli svojo npr. intimno fotografijo izgubi nadzor nad njo, kar pri mladostniku pusti tudi občutek nemočnosti. Sodelovanje v sekstingu lahko mladostnikom prinese tudi družbene posledice, kot na primer nadlegovanje vrstnikov, izločitev iz družbe, posnetki z intimno vsebino pa lahko škodujejo tudi mladostnikovemu dobrem imenu, kar ima lahko posledice v nadaljnjem vpisu v šolo, iskanju službe. Tovrstne posledice imenujemo socialne posledice. Pravne posledice pa so, ko seksting preseže izmenjevanje intimnih fotografij/posnetkov ter se nadaljuje v kazniva dejanja. Takrat ne govorimo več o intimnih posnetkih namenjenih zabavi in zblževanju, vendar o zlorabi, ki je kazniva. Kazniva dejanja so izdelava ali izmenjava posnetkov spolnih zlorab otrok, pridobivanje oseb mlajših od 15 let za spolne namene, izsiljevanje mladoletne osebe povezavi z izdelavo ali izmenjavo njenih intimnih posnetkov, posredovanje intimnega posnetka drugim osebam ali javna objava posnetka brez vednosti in privoljenja oškodovanega mladostnika.

3.3 SEXTORTION

O izsiljevanju mladoletnih oseb z intimnimi posnetki govorimo, ko nekdo otroku ali mladostniku zagrozi, da bo razširil njegove intimne posnetke, če mu ne priskrbi še več intimnih posnetkov, denarja ali spolnih uslug. Velikokrat pa se zgodijo grožnje obdelav slik s photoshopom, kjer lahko iz popolnoma normalne fotografije poustvarijo neprimerno (golo) fotografijo in jo delijo med druge ali pa celo objavijo na družbenih omrežjih. Storilec lahko zagrozi tudi, da bo z uporabo informacij, ki jih je pridobil od mladostnika ali z vdorom v njegove naprave, škodoval njegovim prijateljem ali sorodnikom, če ne bo ustregel njegovim zahtevam. Izsiljevanje z intimnimi posnetki je lahko tudi nadaljevanje sekstinga. Zaradi tega

dejanja lahko sextortion mladostnikom pusti resne posledice na različnih področjih njihovega življenja. V Sloveniji naj bi bilo največ žrtev izsiljevanja deklic, čeprav se to dogaja tudi dečkom.

Izsiljevanje poteka najpogosteje preko sporočilnih aplikacij (Snapchat, viber, e-mail ...), družbenih omrežjih (facebook, instagram...), video platformah (skype, facetime, zoom) in spletnih klepetalnic (tinder, OKCupid...). Storilec za komunikacijo z mladoletnikom ponavadi uporablja več platform. Običajno se jim najprej približajo na družbenih omrežjih, kjer izvedo njihove osebne podatke ..., kasneje pa prenese komuunikacijo na videoklepete, kjer skuša od mladoletnika dobiti spolne vsebine (Miljavec, 2018).

3.4 SPLETNI PRIJATELJI

Vedno več mladostnikov ima družbena omrežja, preko katerih spoznava nove prijatelje. Nekateri so dobri, drugi slabi, zato moramo vedno paziti na vsak korak, ki ga naredimo mi in ljudje na drugi strani mobilne naprave. Po navadi se sprašujemo, če je oseba na drugi strani sploh resnična ali če se izdaja za osebo popolnoma drugačno, kot je v resnici, saj se je vedno bolj preprosto izdajati za drugo osebo. Internet nam omogoča, da najdemo ljudi, ki imajo iste interese in prepričanja kot ostali. Človek na drugi strani mobilne naprave lahko zaradi tega naleti na veliko pasti in nevarnosti. Mladostniki so navdušeni nad spletnimi prijatelji, predvsem ker se lahko z njimi pogovarjajo, tudi kadar jih ni zraven. Dobra stran spletnih prijateljev je, da lahko svojega prijatelja pokličeš preko video klica in ti tako pokaže, kaj vse on vidi na drugi strani zaslona. Obstaja veliko načinov, na katere lahko komunicirate s prijatelji, ki vas približajo temu, da ste na isti ravni kot resnični prijatelj. Pri spoznavanju novih prijateljev, moramo biti zelo previdni, saj ni nujno, da imajo vsi dobre namene (Pil, Internet Best Friend (IBF), Kdo je na drugi strani?, 2022).

Slika 4: Prijateljki.

3.5 GROOMING

Poleg ljudi z dobrimi nameni, pa se moramo zavedati, da obstaja tudi veliko več ljudi, ki nam ne želijo tako dobro. Grooming je izraz, ki označuje vedenje storilca, katerega namen se je izdajati za sovrstnika in približati se mladoletni osebi ter si preko spleta pridobiti njeno zaupanje za spolne namene. Storilec skuša z različnimi vprašanji mladostnika vpeljati v pogovor o spolnosti in mu tako povečati radovednost za spolnost. Bistveno je, da smo pri "groomanju" pozorni na storilca, ki ga prepoznamo po znakih, ki predstavljajo tveganje za zlorabo. Prvi cilj groominga je, da se mladostnik sreča s storilcem in kasneje sledi tudi spolna aktivnost. Drugi cilj pa je, da mladostnika storilec prepriča, da naredi posnetek o spolni vsebini. Namen spletnega groominga je čustveno se približati otroku in zmanjšati možnost odkritja zlorabe, izvajati nadzor nad otrokom, otroka pritegniti, da se začne odzivati na zahteve storilca, normalizirati neprimerno vedenje in otroka prepričati, da je sam privedel do zlorabe.

Storilci lahko imajo različne načine, kako priti do cilja. Nekateri to naredijo hitro in ne poskušajo prekriti svojih namenov. Mladostniku pišejo, tako kot si mislijo in ne pišejo lepih in zelo prijaznih sporočil. Drugi imajo dobro in hitro strategijo. Uporabljajo predvsem lepa sporočila in jih tako zmedejo. Odrasle, ki iščejo otroke na spletu, lahko uvrstimo v tri skupine. Prva skupina je skupina iskalcev prijateljstva, v kateri so običajno odrasle osebe, ki se v stiku z drugimi odraslimi osebami počutijo nelagodno. Morda so osamljeni in opažajo, da bolje komunicirajo z otroki. V nekaterih primerih je ta pojav posledica znižanih intelektualnih sposobnosti. Navezovanje njihovih stikov z otroki iz želje po prijateljstvu niti ni sporno, težava nastane, če ima odrasla oseba poleg prijateljstva z otrokom tudi spolne interese. Druga skupina so masturbatorji, ki iščejo stik z otroki na spletu s ciljem spolne zadovoljitve brez srečanja v živo. Spletni seks vključuje izmenjavo sporočil, v katerih otrokom opisuje svoje spolne fantazijske želje. V poznejših fazah pogovora pošljejo svoje gole posnetke ali posnetke, na katerih masturbirajo, ter otroka spodbujajo, naj tudi on naredi enako. Lahko tudi predlagajo, da pogovor preselita pred videokamero. Zadnja skupina je skupina fizičnih zlorabljevalcev. Vedejo

se zelo podobno kot iskalci prijateljstva in masturbatorji, vendar imajo en sam cilj, in sicer da se otrok in fizični zlorabljevalec srečata in sta spolno aktivna.

Žrtve spletnega groominga so lahko vsi otroci, ki uporabljajo kakršno koli digitalno tehnologijo. Storilci se najbolj osredotočajo na tiste otroke, ki so zaradi določenih osebnih ali družinskih okoliščin bolj ranljivi oziroma se bolj izpostavljeni tveganjem. Otroci, ki so najbolj izpostavljeni spletnemu groomingu so osamljeni, imajo nizko samopodobo in se v svoji družini ne počutijo povezano ali sprejeto, imajo težave doma, v šoli ali z vrstniki, tisti, ki digitalne tehnologije uporabljajo nenadzorovano, tisti, ki so vzgojeni v izrazito poslušne osebe, ki morajo vedno ubogati odrasle, tisti, ki še niso razvili razumevanja, kaj je spolnost, tisti, ki ne znajo interpretirati namenov odraslih, minimizirajo tveganja, ki jih prinaša splet, tisti, ki iščejo na spletu ljubezen in veliko avanturo in nazadnje še otroci s posebnimi potrebami. Da bi lažje razumeli, zakaj se nekateri otroci tako zlahka ujamejo v zanke spletnega groominga, je treba pogledati na otroka z vidika njegovih potreb. Otroku, ki doma nima pozornosti in ni nikoli pohvaljen, bo zelo dovzeten za pozornost in pohvalo drugih odraslih oseb. Prav tako se bo otrok, ki v svojem okolju nima vzpostavljenih zdravih odnosov z odraslimi, s katerimi bi se lahko pogovarjal o svojih težavah in dilemah, zelo razveselil novega odraslega prijatelja, s katerim bo lahko delil vse, kar ga teži ali zanima. Nekateri storilci ponujajo otrokom tudi darila, na primer nov telefon, s katerim si omogočijo kontakt z otrokom.

Spletni grooming v večini primerov poteka skozi bolj ali manj enake faze, do razlik prihaja le v vrstnem redu, po katerem si te faze sledijo. Lahko se zgodi, da se nekatere faze pokrivajo z drugimi ali da je kakšna faza izrazitejša od drugih. Začne se z vzpostavljanjem stika z otrokom, v tej fazi storilec samo išče in si na koncu izbere potencialno žrtev. Nadaljujejo z vzpostavljanjem zaupnega odnosa z otrokom s pomočjo različnih mehkih veščin, kot je izražanje pozornosti, naklonjenosti, prijaznosti in priznanja. Tretja faza je ocena tveganja. Storilec se zaveda, da to, kar počne, vodi v kazniva dejanja, zato preiščeno izbira aktivnosti, ki zmanjšujejo možnost razkritja. Naslednje je vzbujanje občutka, da je med njima nekaj posebnega. Storilec poskuša otroku prikazati, da je on edina odrasla oseba v njegovem življenju, ki je vredna zaupanja, medtem ko se drugi odrasli do njega vedejo popolnoma napačno, ga ne razumejo. Naslednja faza je odpiranje teme seksualnosti. Storilec pogovor o tem navadno začne s spraševanjem o dosedanjih izkušnjah s spolnostjo ali z vprašanji, ki se nanašajo na telesni razvoj otroka. Ko storilec vzpostavi zaupen odnos z žrtvijo in je pogovor o seksualnih temah že stekel, se grooming nadaljuje v fazo spolne zlorabe prek spleta. Storilec bo verjetno

predlagal, da se vidita prek spletne video kamere ali pa bo želel še več posnetkov otroka v različnih seksualnih položajih. Če tega ni storil že prej, bo tudi sam v tej fazi otroku poslal svoje gole posnetke ali gol poziral pred spletno kamero. Od tu dalje storilec od žrtve zahteva vedno več in vedno hujše posnetke. Skozi različne faze lahko med pogovorom opazimo tudi znake spletnega groominga.

Znaki so pornografske slike ali posnetki na otrokovi mobilni napravi, otrok prejema klice in sporočila, iz števil, ki so staršem nepoznane, na spletu preživi vedno več časa, dobiva darila, ki jih ne zna pojasniti, postane zelo skrivnosten o tem, kaj počne na spletu in poskuša prikriti svoje spletne aktivnosti, med prijatelji na družbenih omrežjih ali ima med kontakti prijatelje, ki jih še nikoli ni srečal. Na podlagi takšnih znakov lahko ljudje, ki se ukvarjajo s spletnimi nevarnostmi najdejo in kaznujejo storilce. Spletni grooming je torej kazniv, če sta izpolnjena dva pogoja, in sicer žrtev je mlajša od 15 let. Oseba, ki je starejša od 15 let, lahko sama pristane na spolnost, zato grooming z osebami, ki so starejše od 15 let, ne more biti kaznivo dejanje. In drug pogoj je, da morajo nagovarjanju slediti konkretna dejanja, ki bi lahko omogočila srečanje. Ta konkretna dejanja so, na primer dogovor o določitvi kraja ali časa srečanja, razpoznavni znaki za njuno srečanje (Miljavec, 2018).

Slika 5: Grooming.

3. 5 POSLEDICE SPLETNEGA NASILJA

Posledice, ki jih spletno nasilje pušča, močno vplivajo na posameznika in družbo. Nasilje na spletu se lahko širi tudi v vsakdanje življenje. Tako lahko pri posamezniku in družbi pusti materialne ter duševne posledice. Duševne posledice so depresivnost, anksioznost, zavračanje

šole, psihosomatska obolenja in podobno. Dolgoročne posledice nasilja pa so lahko še hujše in zaznamujejo človeka za celo življenje. Velik problem spletnega nasilja je tudi, da je lahko javno in ostane na spletu, kar pa lahko otroku oziroma posamezniku ogrozi normalno socialno življenje. Ob vsakem doživetem spletnem nasilju lahko nastanejo nepopravljive posledice, ki so lahko psihične ali pa celo fizične. Te posledice je težko, če jih je sploh mogoče, odpraviti.

4 VARNA RABA INTERNETA

4.1 DAN VARNE UPORABE INTERNETA

Več kot 150 držav s celega sveta vsako leto drugi torek v februarju praznuje dan varne rabe interneta. Na šestih od sedmih celin je vsako leto organiziranih na stotine dogodkov z namenom dviga ozaveščenosti o varni uporabi spletnih tehnologij. Dan varne uporabe interneta je letos spletno mesto »Safe.si« priredilo 8. februarja 2022. Dan so posvetili temi spletnih prevar, zavajanj in neresničnih vsebin na spletu, ki imajo negativne vplive na mlade uporabnike interneta.

4.2 NAVETI ZA VARNOST NA INTERNETU

Za varnost na spletu podajamo še nekaj nasvetov s spletne strani "safe.si":

1. Vedno uporabljaljaj vzdevek, ne pravega imena, ko klepetaš na internetu.
2. Ne srečuj se z neznanci s spleta (tudi če se ti zdijo v virtualnem svetu tvoji prijatelji).
3. Gesla je potrebno pogosto spreminjati in so skrivnost.
4. Spoštuj spletni bonton. Češar ne želiš, da drugi storijo tebi, tudi ti ne naredi drugim.
5. Nadlegovanje na internetu je nedopustno. Staršem povej, če te kdo nadleguje prek spleta ali če naletiš na neprimerno vsebino.
6. Ne odpiraj pošte in priponk od neznancev. Če naletiš na kaj čudnega na internetu, takoj povej staršem.
7. Ko brskaš po spletu, uporabljaljaj antivirusni program in požarni zid.
8. Na spletu ne izdajaj svojih osebnih podatkov, niti podatkov svojih staršev. Ne objavljaj svojih zasebnih fotografij niti fotografij svojih prijateljev.
9. Z uporabo interneta ne pretiravaj.

10. Z interneta ne prepisuj, vedno navedi vir in avtorja. Preveri tudi druge vire (knjige ...) in ne verjemi, da je vse, kar piše na internetu, res (safe.si, 2022).

4.3 ORGANIZACIJE, KI NUDIJO POMOČ SPLETNO NADLEGOVANIM OSEBAM

Žrtve spletnega nadlegovanja lahko za pomoč prosijo odraslo osebo, ki ji zaupajo, ali se izpovejo prijateljem, za katere vedo, da jim bodo stali ob strani. Če menijo, da takšne osebe ni, se lahko zatečejo k različnim organizacijam, ki pomagajo mladostnikom. Najbolj znane organizacije za pomoč mladostnikom v stiski so:

1. TOM telefon: Nacionalna mreža - telefon otrok in mladostnikov: je brezplačni zaupni anonimni telefon za otroke in mladostnike, kjer nudijo pomoč za vse vrste težav. TOM deluje od leta 1990 vsak dan na brezplačni telefonski številki 116 111, kjer so klici anonimni. TOM daje možnost otrokom in mladim, da se pogovorijo o svojih problemih z ne vpleteno osebo, ki pomaga iskati odgovore na vprašanja, ki jih zanimajo. Otrokom skuša pomagati tako, da prepoznajo možnosti reševanja problemov, in jih spodbuja k lastni aktivnosti (e-tom, 2022).

2. Društvo za pomoč žrtvam kaznivih dejanj (Beli obroč) izvaja pomoč žrtvam kaznivih dejanj in vseh drugih oblik nasilja, ko so žrtve otroci ali odrasli (Beli obroč, 2022).

3. Društvo za nenasilno komunikacijo: izvaja svetovanje žrtvam in povzročiteljem nasilja, pomoč otrokom, ki živijo v družinah, v katerih se dogaja nasilje, ki so doživeli nasilje od drugih odraslih oseb in ki so žrtve ali povzročitelji medvrstniškega nasilja (www.drustvo-dnk.si, 2022).

4. Center za pomoč mladim: je svetovalnica za mlade med 15. in 26. letom starosti in njihove bližnje za vse vrste težav. Ta center je v Ljubljani in Mariboru. Društvo Center za pomoč mladim je organizacija, ki zagotavlja kakovosten psihosocialni razvoj otrok in mladih. Je organizacija, ki razvija, izvaja in uvaja učinkovite metode in prakse mladinskega dela. Njihove dejavnosti so namenjene mladim, da obogatijo svoje izkušnje, oblikujejo nove možnosti, izboljšajo vpogled v svoje življenje, pletejo nova poznanstva in sanjajo svoje sanje. Namenjene so tudi otrokom, ki se radi igrajo in družijo, odraslim, ki imajo različna vprašanja, povezana z njihovimi ali drugimi otroki in mladimi, ter odraslim, ki se želijo udeležiti izkustvenih treningov (Društvo center za pomoč mladim, 2022).

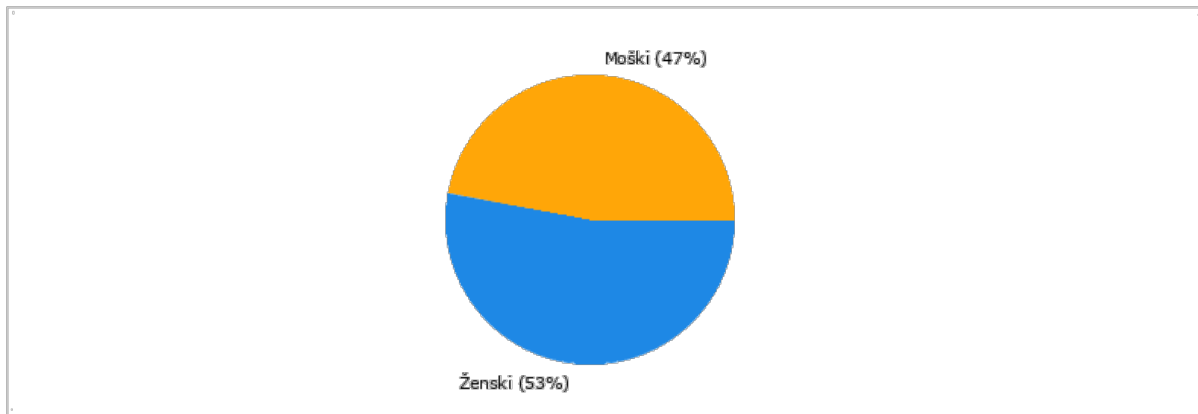

Slika 6: Varna raba interneta.

5 REZULTATI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Anketirali sva 115 ljudi. Anketiranih je bilo 54 oseb moškega spola in 61 oseb ženskega spola. Najmlajši, ki je reševal anketo, je imel 11 let, najstarejši pa 15 let. V nadaljevanju prikazujeva rezultate ankete. Anketa je v prilogi te raziskovalne naloge.

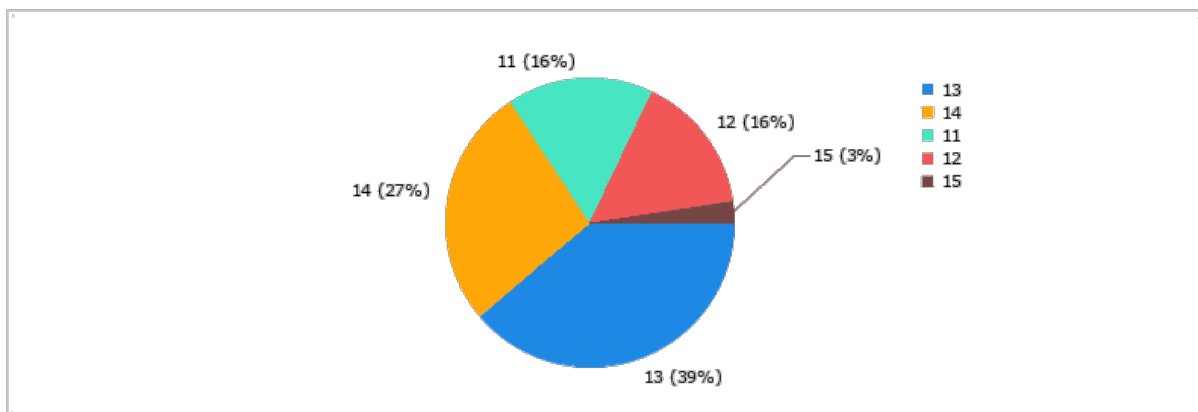
5.1 Zastopanost anketirancev po spolu

Graf 1: Zastopanost anketirancev po spolu

Malo več kot polovica anketiranih (53 %) je bila ženskega spola, nekoliko manj (47 %) pa moškega spola.

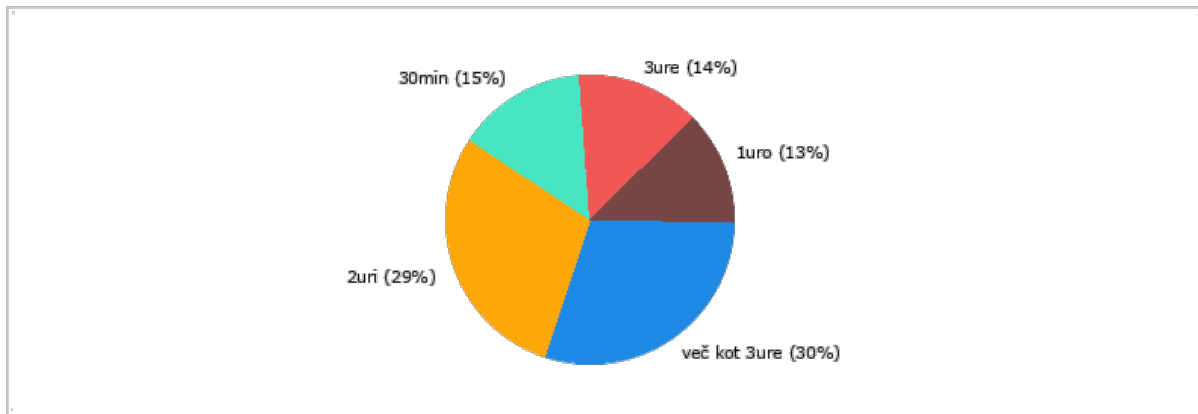
5.2 Zastopanost anketirancev po starosti

Graf 2: Zastopanost anketirancev po starosti

Večina anketirancev, 39 %, je bila starih 13 let, po 16 % je bilo starih 11 in 12 let, 27 % odstotkov je bilo 14-letnikov ter 3% 15-letnikov.

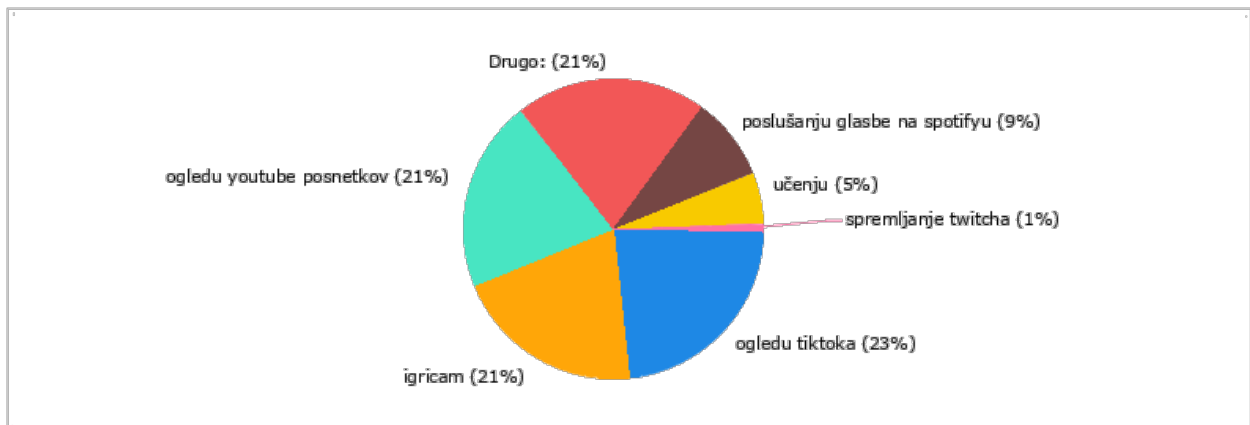
5.3 Koliko časa na dan ste povprečno na internetu?

Graf 3: Koliko časa na dan ste povprečno na internetu?

Najmanj anketirancev preživi na internetu 1 uro na dan, in sicer je takšnih 13 %, 14 % anketirancev je na internetu 2 uri na dan, 15 % jih je le pol ure, 29 % anketirancev na internetu preživi 2 uri na dan. Največ (30 %) je na internetu več kot 3 ure na dan.

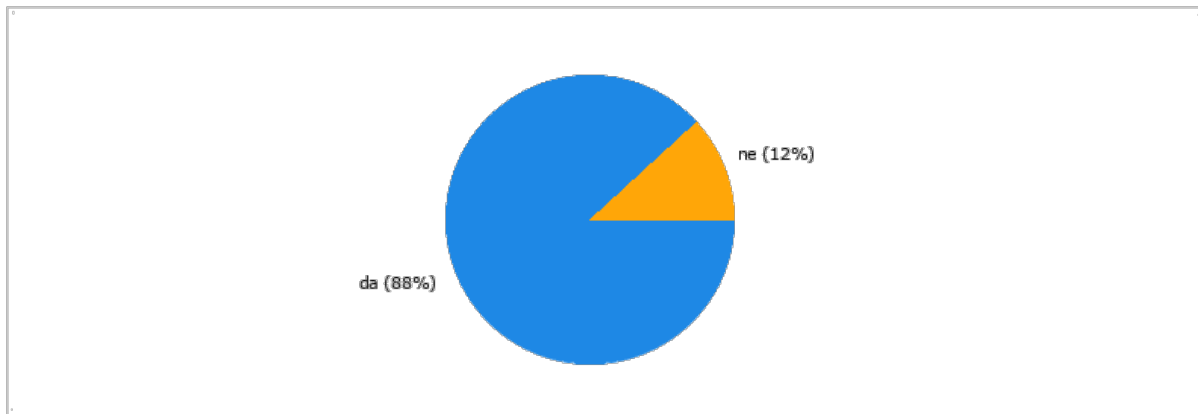
5.4 Čemu namenite največ časa na internetu?

Graf 4: Čemu namenite največ časa na internetu?

Večina anketiranih, 23 %, je odgovorila, da na internetu preživijo največ časa na tik toku, 21 % jih je odgovorilo, da igrajo igrice, prav tako 21 % jih gleda youtube posnetke in ravno toliko je tistih, ki se posvečajo drugim vsebinam. Glasbo na spotifayu poslušajo 9 %, 5 % jih internet najpogosteje uporabljajo za učenje, odstotek pa je tistih, ki spremljajo twitch.

5.5 Ste seznanjeni s nevarnostmi na spletu?

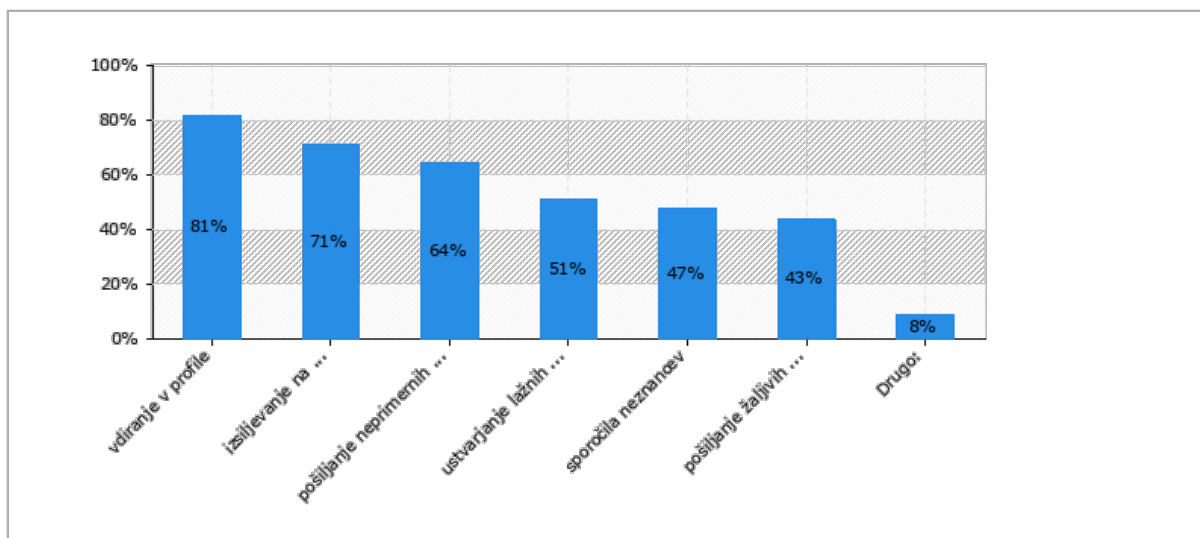

Graf 5: Ste seznanjeni s nevarnostmi na spletu?

11 % anketirancev ni seznanjenih s nevarnostmi na spletu, jih je pa več kot polovica (88 %) odgovorila, da so z nevarnostmi seznanjeni.

Z naslednjimi vprašanji smo ugotovili, da v povprečju poznajo nevarnosti na spletu, vendar se ne zavedajo posledic.

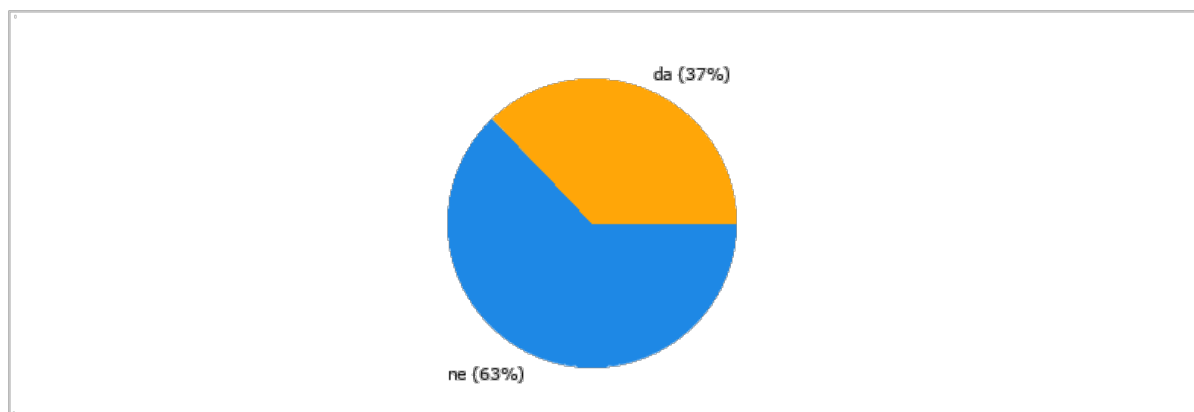
5.6 Izberite, kaj vam predstavlja nevarnost na internetu

Graf 6: Izberite, kaj vam predstavlja nevarnost na internetu

Pri tem vprašanju so anketiranci lahko navedli več področij, ki jih prepoznajo kot nevarnosti. Tako je 81 % anketirancev odgovorilo, da jim nevarnost na internetu predstavlja vdiranje v profile, 71 % izsiljevanje na socialnih omrežjih, kar 64 % pošiljanje neprimernih fotografij, 51 % ustvarjanje lažnih profilov, 47 % predstavljajo nevarnost na internetu sporočila neznancev in 43 % pošiljanje žaljivih sporočil, 8 % jih je izbralo tudi možnost drugo, kar pomeni, da zaznavajo še druge oblike nevarnosti.

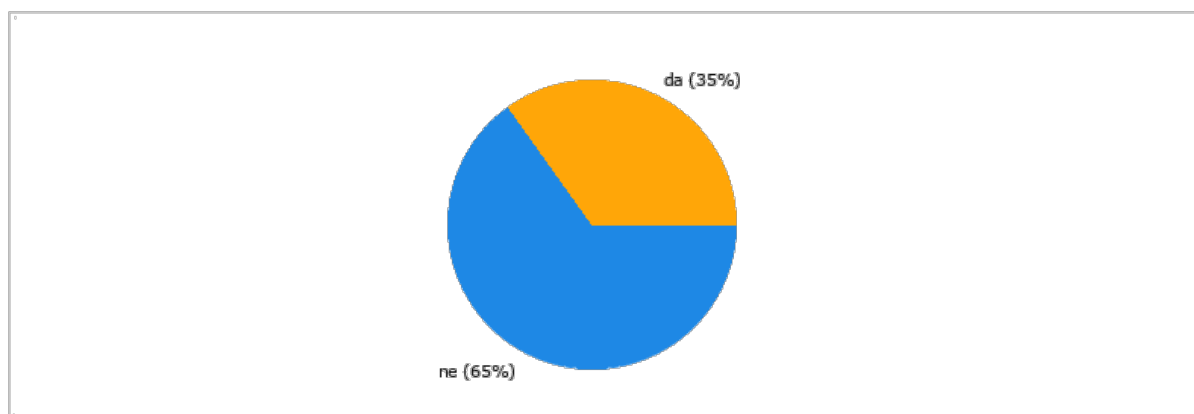
5.7 Ali ste se že kdaj v živo srečali z osebo, ki ste jo spoznali na internetu?

Graf 7: Ali ste se že kdaj v živo srečali z osebo, ki ste jo spoznali na internetu?

Na vprašanje, ali so se že kdaj v živo srečali z osebo, ki so jo spoznali na internetu, je več kot polovica vprašanih, 63 %, odgovorila pritrdilno. Dobra tretjina anketirancev, 37 %, je odgovorila z "ne".

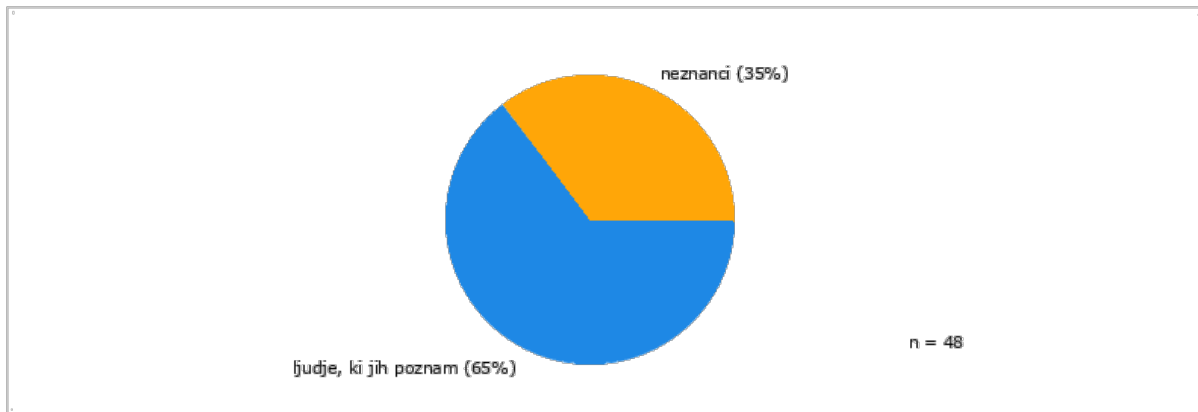
5.8 Ali kdaj prejmete žaljiva sporočila na socialnih omrežjih?

Graf 8: Ali kdaj prejmete žaljiva sporočila na socialnih omrežjih?

Med anketiranimi učenci jih je 35 % odgovorilo, da so že prejeli žaljiva sporočila, medtem ko je 65 % izbralo možnost "ne".

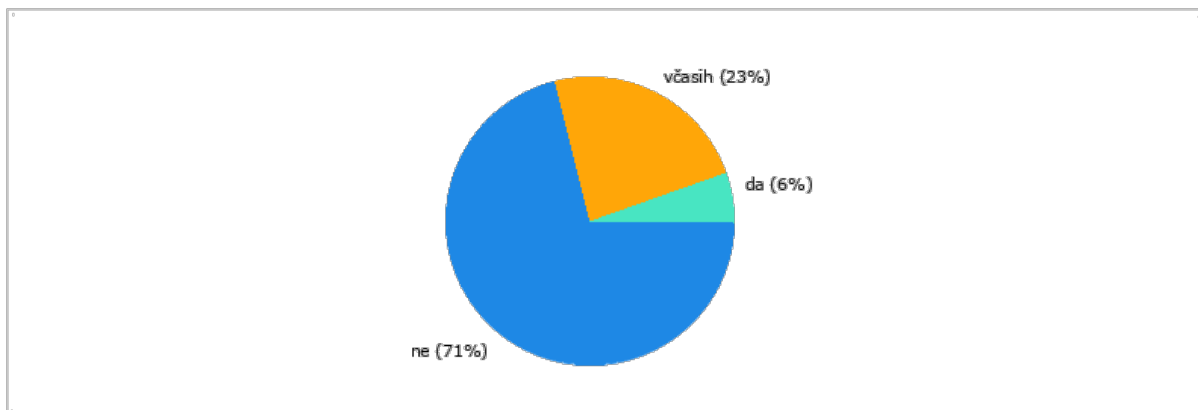
5.9 Kdo ti pošilja ta sporočila (Odgovori v primeru, da si na prejšnje vprašanje odgovorili z "da")?

Graf 9: Kdo ti pošilja ta sporočila (Odgovori v primeru, da si na prejšnje vprašanje odgovorili z "da")?

Med učenci, ki so na prejšnje vprašanje odgovorili pritrdilno, jih je 35 % dobilo sporočilo od neznanca, 65 % pa od poznanih ljudi.

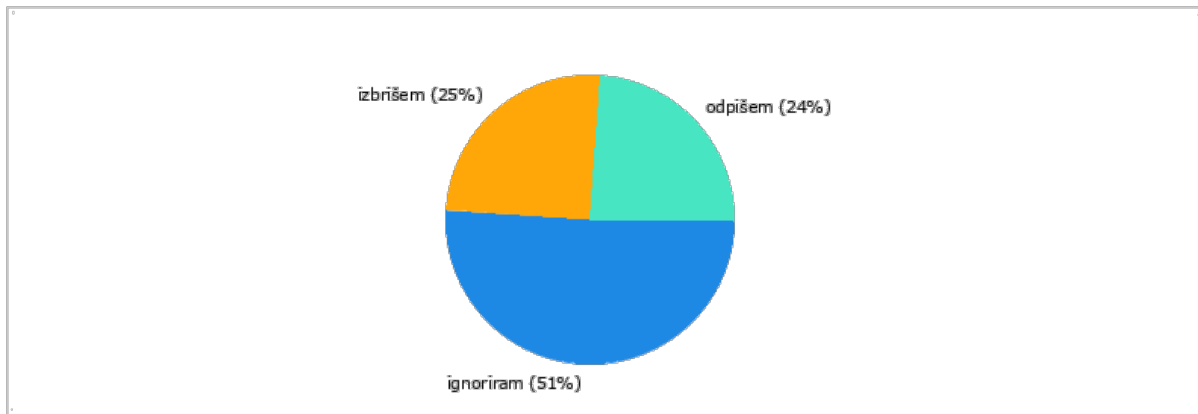
5.10 Ali ti kdaj pošiljaš neprimerna sporočila?

Graf 10: Ali ti kdaj pošiljaš neprimerna sporočila?

Zanimalo nas je, koliko učencev piše neprimerna sporočila. Redno jih to počne 6 %, občasno pa 23 %, nikoli pa je odgovorilo 71 % vprašanih.

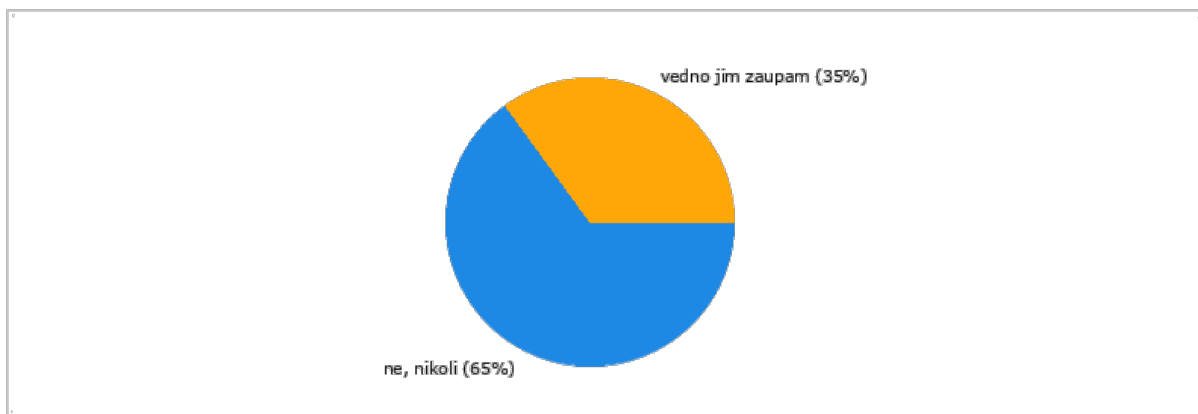
5.11 Kaj naredite, ko prejmete neprimerna ali žaljiva sporočila?

Graf 11: Kaj naredite, ko prejmete neprimerna ali žaljiva sporočila?

Večina vprašanih, 51 %, je odgovorila, da tovrstna sporočila ignorirajo, 25 % jih je odgovorilo, da sporočila izbrišejo in 24 % anketirancev na ta sporočila odpiše.

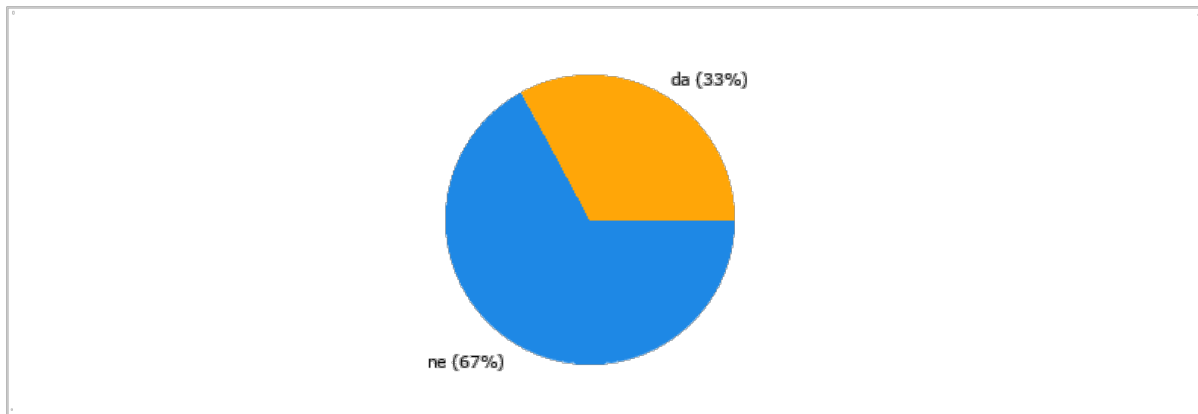
5.12 Ali žaljiva sporočila pokažeš staršem?

Graf 12: Ali žaljiva sporočila pokažeš staršem?

Rezultat tega vprašanja je zaskrbljujoč, saj le slaba tretjina, 35 %, sporočila pokaže staršem, medtem ko kar 65 % anketirancev staršem tega ne zaupa.

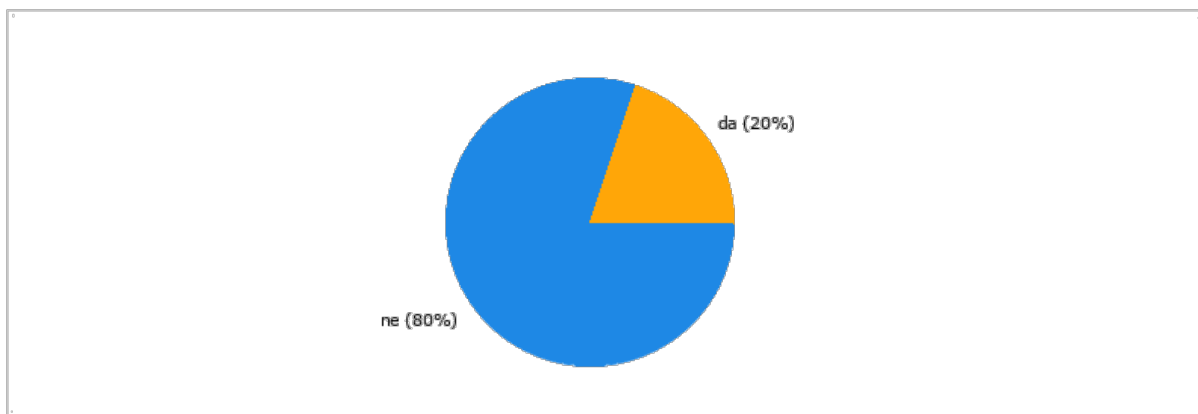
5.13 Ali kdaj prejmete kakšno neprimerno (golo) fotografijo?

Graf 13: Ali kdaj prejmete kakšno neprimerno (golo) fotografijo?

Anketirance sva vprašali, če kdaj prejmejo kakšno neprimerno fotografijo. Tretjina, 33 %, jih je potrdila, ostali so izbrali odgovor "ne".

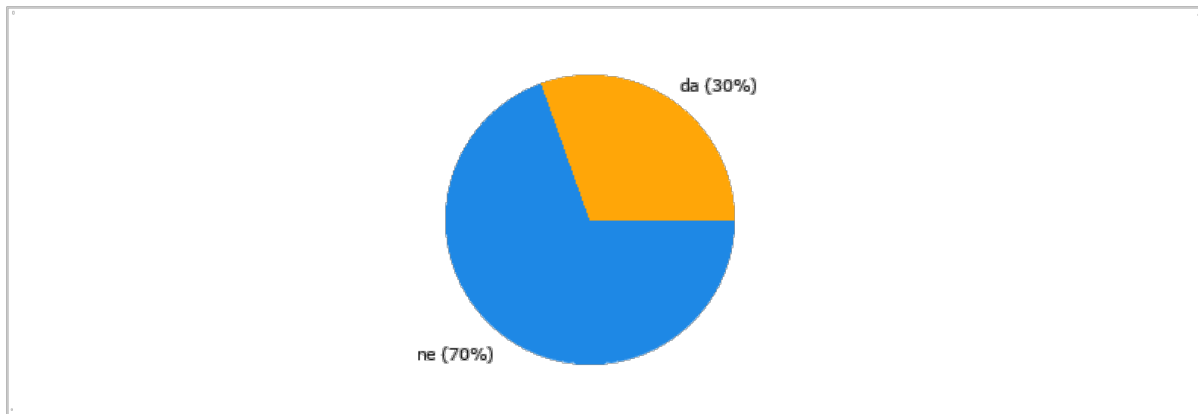
5.14 Ali vam je to povsem normalno?

Graf 14: Ali vam je to povsem normalno?

Iz grafa je razvidno, da večini anketirancev (80 %) prejemanje neprimernih fotografij ni normalno, 20 % pa se to zdi normalno.

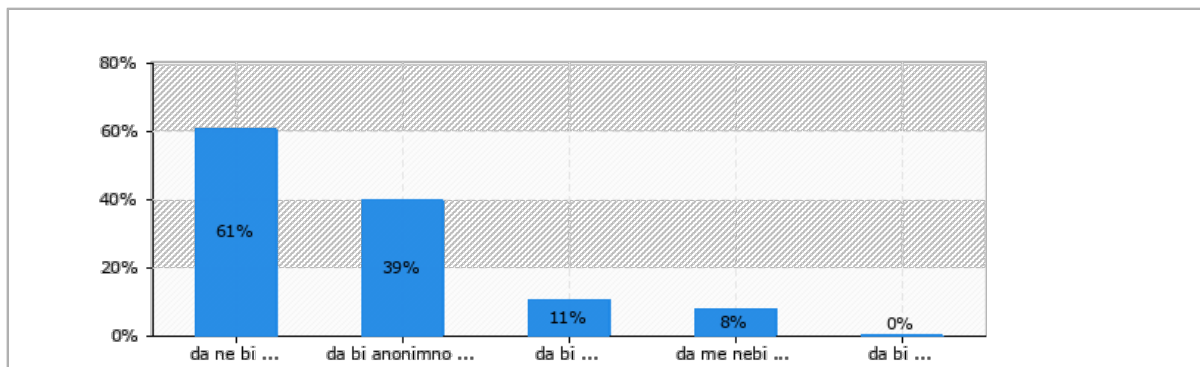
5.15 Ali ste že kdaj ustvarili lažen profil na družbenih omrežjih?

Graf 15: Ali ste že kdaj ustvarili lažen profil na družbenih omrežjih

Anketirance sva vprašali, ali so že kdaj ustvarili lažen profil na družbenih omrežjih. Med vprašanimi je 30 % odgovorilo pritrdilno, medtem ko se jih tega ni poslužilo 70 %.

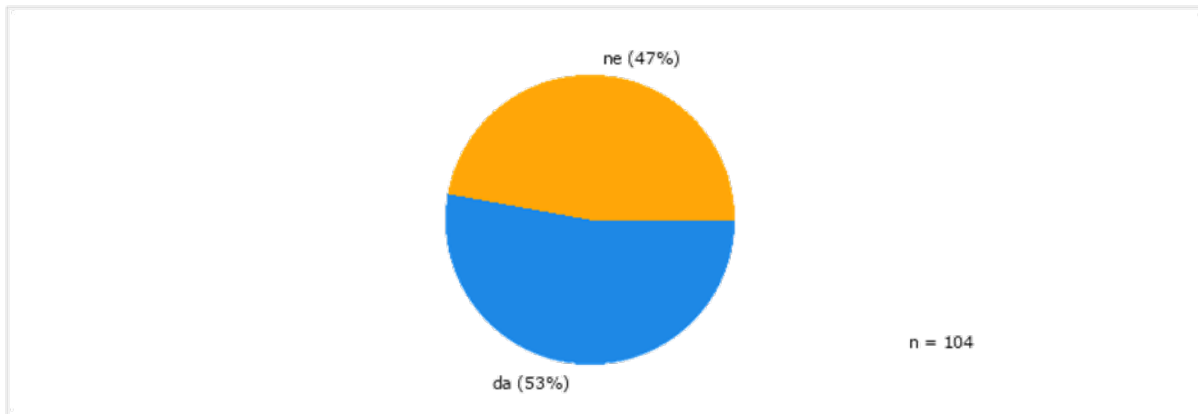
5.16 S kakšnim namenom ste ga ustvarili?

Graf 16: S kakšnim namenom ste ga ustvarili?

Med razlogi za ustvarjanje lažnega profila so učenci navajali, da ga ustvarijo, da drugi ne bi izvedeli njihovih pravih podatkov (61 %), da bi anonimno spremljali profile drugih oseb (39 %), da pišejo žaljive komentarje (11 %), da jih ne bi nadzirali starši (8 %).

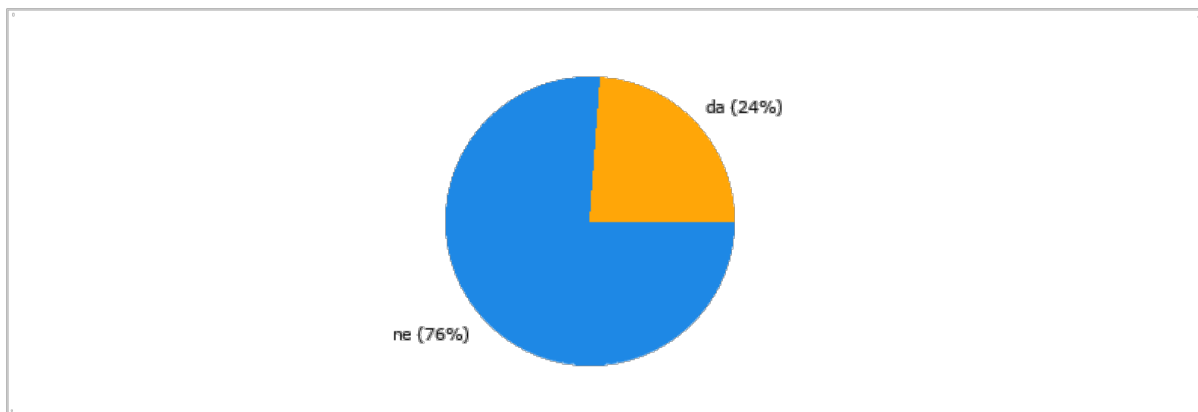
5.17 Ali spremljaš vplivneže oziroma influencerje na socialnih omrežjih?

Graf 17: Ali spremljaš vplivneže oziroma influencerje na socialnih omrežjih?

Kot je razvidno iz grafa, več kot polovica (53 %) anketirancev spremlja influencerjena družbenih omrežjih, 47% pa jih ne spremlja.

5.18 Ali se po njih zgleduješ (npr. kupuješ izdelke, ki jih priporočajo)?

Graf 18: Ali se po njih zgleduješ (npr. kupuješ izdelke, ki jih priporočajo)?

Med anketiranimi jih je le slaba četrtina (24 %) odgovorila pritrdilno, medtem ko se ostali po njih ne zgledujejo.

6 INTERVJU

Intervju je bil izveden v pisni korespondenci s kriminalistko, gospo Tino Zalokar, ki deluje na PU Celje in se ukvarja s kaznivimi dejanji na spletu.

1. Zakaj ste se odločili za ta poklic, kakšen je vaš naziv in kako dolgo se že poklicno ukvarjate z reševanjem spletnega nasilja?

Takšno delo opravljamo kriminalisti, in sicer v prvi vrsti se za ta poklic odločim, ker si želim pomagati žrtvam kaznivega dejanja ter »pripeljati« storilce pred roko pravice (sodišče). S spletnim nasiljem se kriminalisti ukvarjamo že več let intenzivneje pa zadnjih pet let.

2. S kakšnimi oblikami spletnega nasilja se pri svojem delu najpogosteje srečujete?

Spletno nasilje, ki je najpogostejše v naših primerih, so hujše oblike kaznivega dejanja, kot npr.:
- osumljeni zlorabijo mladoletne osebe za izdelovanje slik ter avdiovizualnih gradiv s pornografsko ali drugačno seksualno vsebino (sporno gradivo je tisto, na katerih so prikazani intimni deli telesa – oprsje, spolovilo, zadnjica);
- osumljeni proizvedejo, razširijo pornografsko ali drugo seksualno gradivo, ki vključuje mladoletne osebe;
- osumljeni posedujejo (imajo na svojih elektronskih napravah) pornografsko ali drugo seksualno gradivo, ki vključuje mladoletne osebe.

3. Približno koliko primerov spletnega nasilja ste rešili v letu 2021?

Približno 5 obširnejših primerov.

4. Ali je bilo v času karanten v letih 2020/2021 več prijav spletnega nasilja?

Težko odgovoriti, ker so kazniva dejanja vezana na kraj storitve kaznivega dejanja (se pravi če je storilec doma v Ljubljani to zadevo obravnavajo kriminalisti na njihovem območju). Osebnost pa mislim, da se ni povečala, vendar pa gre v zadnjih letih gotovo za porast tovrstnih kaznivih dejanj.

5. Kdo so najpogosteje žrtve spletnega nasilja?

Najpogosteje so žrtve mladoletniki v starosti od 12 do 17 let.

6. Kako poteka vaše delo, ko nekdo prijavi spletno nasilje?

Najprej sprejemamo prijavo kaznivega dejanja, ki jo poda žrtev oziroma njen zakoniti zastopnik, ter pridobimo pisno privolitev za preiskavo elektronske naprave, nato se zasežejo elektronske naprave, na katerih so morebitni dokazi. Na oddelku za računalniško kriminaliteto zasežene naprave pregledajo in zavarujejo elektronske podatke, nato se zbirajo obvestila od morebitnih oseb, ki bi vedele o tem kar koli povedati. Pri osumljenemu se običajno opravi hišna preiskava, kjer se prav tako zasežejo vse elektronske naprave, ki jih pošljemo v preiskavo v oddelk za računalniško preiskavanje. Vsi ti podatki se vrednotijo v smislu dokazne vrednosti. Osumljenega nato zaslišimo na podlagi vseh zbranih dokazov.

7. Ali je spletno nasilje kaznivo dejanje? Kakšno kazen lahko dobi storilec?

Spletno nasilje je kaznivo, in sicer ko gre za kazniva dejanja umeščena v 176. člen kazenskega zakonika. Zagrožena kazen za takšna kazniva dejanja je od dveh do osmih let zapor (glej 176. člen KZ).

8. Na katerem socialnem omrežju je največ spletnega nasilja in na katerem najmanj?

Gre za spletne aplikacije, ki jih uporabljajo mladi: facebook, instagram, skype, snapchat, g-mail, mega, discord, wickr me, hangouts, igre123 itd.

9. Na kakšne težave najpogosteje naletite pri reševanju primerov spletnega nasilja?

Identificirati storilca, ko se ta predstavlja preko lažnega profila oz. uporabniškega računa, preko katerega je razširjal, posedoval gradivo s pornografsko ali drugačno seksualno gradivo, ki vključuje mladoletne osebe.

10. Kako se mladostniki soočajo s spletnim nasiljem? Kdo jim lahko pomaga?

Največ podatkov pridobijo preko spleta (primer: Spletno oko).

11. S katero obliko spletnega nasilja se mladostniki najpogosteje srečujejo?

Da druga oseba zlorabi mladoletno osebo za izdelavo slikovnih in video datotek s pornografsko oz. seksualno vsebino, ter posledično razkrije identiteto te mladoletne osebe, jo izsiljuje za še več takšnega gradiva, kar vodi do hude osebne stiske posameznika.

12. Katera vrsta spletnega nasilja najbolj prizadene žrtve?

Odgovor je povezan s prejšnjim, in sicer da se razkrije identiteta mladoletne osebe. Storilec jo izsiljuje za še več takšnega gradiva, kar vodi do hude osebne stiske posameznika.

13. Kateri spol je največkrat žrtev v spletnem nasilju?

Prevladujejo žrtve ženskega spola.

14. Koliko so v povprečju stare žrtve spletnega nasilja?

Od 12 do 17 let.

15. Koliko je bila stara najmlajša žrtev spletnega nasilja, ki ste ga obravnavali, in koliko najstarejša? Za katero obliko nasilja je šlo?

Gre za kazniva dejanja prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva. Gre za najmlajše žrtve stare 1 leto do starejših mladoletnic.

16. Mislite, da lahko v prihodnosti pričakujemo porast spletnega nasilja? Katera oblika spletnega nasilja je najpogostejša?

Porasta spletnega nasilja bo vedno prisoten in se ga ne da več izkoreniniti.

17. Kakšni so najpogostejši razlogi, da ljudje izvajajo nadlegovanje na spletu?

Običajno gre za seksualni motiv osumljencev (s tem početjem zadovoljijo svoj spolni nagon). V določenih primerih gre za izsiljevanje, koristoljubje ... (da slike prodajajo za denar), ljubosumje oz. maščevanje in podobno.

18. Ali bi lahko navedli najhujšo posledico, do katere je prišlo zaradi spletnega nadlegovanja?

Najhujša posledica je, ko se mladoletna oseba, ki postane žrtev spletne zlorabe samopoškoduje, ima samomorilna nagnjenja itd.

19. Ali trenutno obravnavate kakšen primer spletnega nasilja?

Da. Obstaja prav skupina, ki obravnava takšna kazniva dejanja.

20. Glede na to, da se otroci začnejo srečevati z internetom in sodobnimi komunikacijskimi napravami že zelo zgodaj, naju zanima, vaše mnenje o tem, od katerega leta dalje bi otroci smeli uporabljati socialna omrežja?

Čeprav smo v veliki meri prisiljeni v to, da je uporaba elektronskih naprav že skoraj nujno zlo, sem mnenja, da se otroci srečajo s socialnim omrežjem čim kasneje. Če je že potreba, pa pod budnim nadzorom odgovorne osebe (starša oz. skrbnika).

7 ZAKLJUČEK

Internet je zelo pomemben za naše vsakdanje življenje. Z internetom spoznamo veliko dejstev, komuniciramo in raziskujemo teme, ki nas zanimajo. Zaradi tega se uporaba interneta še hitreje širi med ljudmi.

V nalogi smo predstavili pregled najpoostejših oblik spolnega nasilja, na katere moramo biti pozorni mladostniki, prav tako pa so prikazani tudi nasveti za varno rabo interneta. Menimo, da tudi opravljen intervju s kriminalistko, gospo Tino Zalokar, potrjuje in dopolnjuje teoretični in raziskovalni del naloge.

Z opravljeno anketo med učenci naše šole smo preverili, koliko so učenci seznanjeni z nevarnostmi na spletu, po analizi ankete pa smo potrdili in ovrgli v začetku postavljene hipoteze.

-Hipoteza H1 pravi, da so mladostniki na spletu več kot 3 ure na dan. Ker je 30 % anketirancev izbralo odgovor »več kot 3 ure« smo hipotezo delno potrdili, saj so vsi ostali izbrali, da preživijo na internetu 3 ure ali manj.

-Hipoteza H2 se glasi; mladostniki pogosteje uporabljajo internet za socialna omrežja kot učenje. Ker je najmanj učencev odgovorilo, da internet uporabljajo za učenje, sva to hipotezo potrdili.

-V hipotezi H3 predvideva, da se mladostniki zavedajo nevarnosti na socialnih omrežjih, na anketiranju so večinoma odgovorili z »da«, zato hipotezo potrjujemo.

-Hipoteza H4 predvideva, da se mladostniki v živo srečujejo z ljudmi, ki so jih spoznali na socialnih omrežjih. Več kot polovica anketirancev je v anketi na vprašanje odgovorila negativno, zato smo hipotezo ovrgli.

-Hipoteza H5 trdi, da mladostniki pišejo in prejemajo sovražni govor na socialnih omrežjih. Ker je večina učencev trditvev zanikala, ugotavljamo, da ta hipoteza ne drži in smo jo ovrgli. Ta rezultat nas je presenetil, saj je na družbenih omrežjih veliko sovražnega govora.

-Hipoteza H6 pravi, da učenci ob prejemu sovražnih sporočil ne obvestijo staršev. Večina anketirancev se je s to trditvijo strinjala, kar nas ni ravno presenetilo, saj je zaupanje med strši in otroci vedno slabše. Hipoteza je tako potrjena.

-Hipoteza H7 je bila, da se mladoletniki na neprimerne komentarje ne odzivajo, profil pa blokirajo. Ker je večina anketirancev (skupaj 76 %) označila ta odgovora, hipotezo potrjujemo.

-Hipoteza H8 pravi, da je mladostnikom vedno bolj vsakdanje prejetanje neprimerne fotografij (npr. golih slik). Večina jih je odgovorila, da se jim to ne zdi normalno, zato sva hipotezo ovrgli. Nad odgovorom smo bili zelo presenečeni, saj velikokrat slišimo pogovore sovrstnikov na to temo.

-V hipotezi H9 smo predvidevali, da mladostniki ustvarjajo lažne profile, kjer pišejo oziroma objavljajo neprimerne slike oziroma komentarje. Tudi to hipotezo smo ovrgli, saj si je takšne profile odprlo "le" 30% odstotkov vprašanih. Ta odgovor se nas je navdal z optimizmom, da bo sovražnega govora manj, kajti znano je, da mladostniki in odrasli ustvarjajo lažne profile za pošiljanje soražnih sporočil.

-Zadnja hipoteza H10 pravi, da se učenci zgledujejo po vplivnejših oziroma influencerjih na socialnih omrežjih. Ugotovili sva, da anketiranci spremljajo različne influencerje, vendar se po njih ne zgledujejo, zato sva tudi to hipotezo ovrgli.

Anketa je tudi pokazala, da večina otrok pozna različne vrste spletnega nasilja, česar smo veseli, saj to pomeni, da se bodo znali umakniti neželenim vsebinam.

Ugotovili smo, da je internet precej nevarnejši, kot se nam zdi. Med pripravo raziskovalne naloge smo se veliko naučili in spoznali nevarnosti, na katere moramo biti še posebej pozorni. Ugotovili smo tudi, da je veliko več žrtev spletnega nasilja, kot smo sprva predvidevali in spoznali postopke, ki jih storilci vršijo, kadar želijo žrtev zavesti. Zanimiv nam je bil predvsem intervju s kriminalistko PU Celje, gospo Tino Zalokar, saj nam je predstavila postopek prijave in preiskave spletnega nasilja, ki je veliko bolj zapleten, kot si običajno predstavljamo. Predstavila nam je tudi, kašne posledice imajo spolne zlorabe na žrtve in kdo so najpogostejše žrtve, negativno nas je presentil podatek, da so najmlajše žrtve spolnega nasilja lahko tudi leto

dni stari otroci in da se spolne zlorabe dogajajo na vseh spletnih kanalih, ki jih uporabljamo mladi.

V knjigi e-zlorabe otrok in mladostnikov je zapisanih veliko zgodb ljudi, ki so opisovali svoje izkušnje. Zgodbe so nas zelo pretresle, zato jih nekaj želimo deliti z vami, z namenom, da boste previdnejši na družbenih omrežjih.

<p>»Na svojem profilu sem imela fotke, na katerih sem kazala nekaj kože, ampak sem jih izbrisala, ker je nekdo želel pisati neprimerne komentarje. Zagrozil mi je, da jih bo obdelal s Photoshopom, da bom na njih res videti gola, in jih poslal mojim prijateljem ali pa jih bo objavil na družbenih omrežjih, če se ne bom dobila z njim.«</p>	<p>»Mojemu fantu sem po e-pošti poslala slike. Nekdo je vdrl v moj račun in mi ukradel fotke.« (21-letno dekle)</p>	<p>»Ko sva se pogovarjala po Skypu, je brez moje vednosti in dovoljenja naredil posnetke zaslona. Potem je slike obdelal, da je izgledalo, kot da sem gola.« (20-letno dekle)</p>
<p>»Nek fant mi je rekel, da me ljubi in naj mu pošljem svoje gole fotke. Ko mu več nisem želela pošiljati novih fotk, mi je zagrozil, da bo ustvaril Facebook profil z vsemi mojimi golimi fotkami, ki sem mu jih že poslala.« (16-letno dekle)</p>	<p>»Začela sem se rezati in razvila sem motnjo hranjenja. Zahvaljujoč terapiji se mi stanje izboljšuje. Še vedno se borim z nenehno potrebo po spremembi videza, da me nihče ne bi mogel prepoznati.« (13-letno dekle)</p>	<p>»Moj bivši fant me je želel nazaj, po tem ko sva se razšla ... Grozil je s samomorom. Pošiljal mi je grozna sporočila, da se mi bo maščeval, ker sem ga prizadela. Grozil je, da bo moje gole fotografije, ki sem mu jih pošiljala v času najinega razmerja, razposlal po moji šoli ali mojem staršem.« (21-letno dekle)</p>

8 LITERATURA IN VIRI

- Beli obroč.* (2022, marec). Kdo smo: <http://www.beliobroc.si/kdo-smo/beli-obroc>
- Carner, P. (2010). *V senci interneta*. Ljubljana: Modrijan.
- Društvo center za pomoč mladim.* (2022, marec). Retrieved from o nas: <https://www.cpm-drustvo.si/o-nas/>
- e-tom.* (2022, marec 1). Kaj je TOM?: <https://www.e-tom.si/kaj-je-tom/>
- Miljavec, L. L. (2018). *e-zlorabe otrok in mladostnikov*. Ljubljana: Instrument za povezovanje Evrope.
- Mlakar, T. (2021, oktober). *Statistični urad*. Statistični urad: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9704>
- Pil. (2022). Internet Best Friend (IBF) kdo je na drugi strani? *Pil*, 59.
- Pil. (2022). Varni na spletu, varni v svetu. *Pil*, 59.
- Safe.si.* (2014, december ponedeljek). Retrieved from Safe.si: <http://safe.si/podrocja/neprimerne-in-nezakonite-vsebine/nasilje-na-spletu>
- safe.si.* (2022, marec). safe.si: <https://safe.si/aktivnosti/dan-varne-rabe-interneta>
- www.drustvo-dnk.si.* (2022, marec). Individualna pomoč otroko in mladostnikom: <https://www.drustvo-dnk.si/doziviljate-nasilje/pomoč-otrokom-in-mladim.html>
- Slika naslovna stran: Spletno nasilje. <https://www.facebook.com/ustavimospletnonasilje/photos/%C5%A1irjenje-la%C5%BEi-%C5%BEaljivke-na-tvojo-novo-profilno-slika-izsiljevanje-ki-se-mordanad/564644363731370/>
- Slika 2: Družbena omrežja. <https://safe.si/novice/razsirjenost-druzabnih-omrezij-in-aplikacij-za-sporocanje-med-mladostniki-sloveniji>.
- Slika 3: Nasilje na internetu. <https://safe.si/video/zanimivi-videi-drugih-organizacij/spletno-trpincenje>
- Slika 4: Cybersex. <https://www.digitalschool.si/tag/spletno-nasilje/>
- Slika 5: Prijatelj. <https://motiviran.si/pravi-prijatelj/>
- Slika 6: Grooming. <https://www.e-tom.si/spletno-ustrahovanje/>
- Slika 7: Varna raba na internetu. <https://cyberhoot.com/cybrary/cracker/>

PRILOGA:

ANKETNI VPRAŠALNIK O SPLETNEM NASILJU

Živijo!

Sva osmošolki Osnovne šole Lava in v okviru projekta Mladi za Mlade pripravljava raziskovalno nalogo o nevarnostih na internetu. Prosim, reši spodnjo anketo in nama pomagaj, da dobiva podatke za raziskavo. Anketa je anonimna, zato te prosiva, da iskreno odgovoriš na vprašanja.

1. SPOL
 ŽENSKI MOŠKI

2. STAROST

11 LET
12 LET
13 LET
14 LET
15 LET
16 LET
17 LET

3. Koliko časa na dan ste povprečno na internetu?

30 min 1 uro 2 uri 3 ure več kot 3 ure

4. Čemu namenite največ časa na internetu?

učenju

igricam

ogledu youtube posnetkov

poslušanje glasbe na spotifyu

spremljanje twitcha

ogledu tiktoka

drugo: _____

5. Ste seznanjeni z nevarnostmi na spletu?

DA

NE

6. Izberi, kaj tebi predstavlja nevarnosti na internetu?

vdiranje v profile

pošiljanje neprimernih fotografij

pošiljanje žaljivih sporočil

sporočila neznancev

izsiljevanje na socialnih omrežjih
ustvarjanje lažnih profilov
drugo:

7. Ali ste se kdaj srečali v živo z osebo, ki ste spoznali na internetu?

DA NE

8. Ali kdaj prejmete žaljiva sporočila na socialnih omrežjih?

DA NE

9. Kdo ti pošilja takšna sporočila? (Odgovori v primeru, da ste na prejšnje vprašane pravilno odgovorili.)

neznanci ljudje, ki jih poznam

10. Ali ti kdaj pošiljaš neprimerna sporočila?

DA VČASIH NE

11. Kaj naredite, ko prejmete neprimerna ali žaljiva sporočila?

ODPIŠEM IGNORIRAM IZBRIŠEM

12. Ali žaljiva sporočila pokažeš staršem?

VEDNO JIM ZAUPAM. NIKOLI

13. Ali kdaj prejmete kakšno neprimerno fotografijo?

DA NE

14. Ali vam je to povsem normalno?

DA NE

15. Ali ste kdaj ustvarili lažen profil na družbenem omrežju?

16. S kakšnim namenom ste ga ustvarili?

da ne bi izvedeli mojih pravih podatkov
da bi pisal/-a žaljive komentarje
da bi pošiljal/-a neprimerne vsebine
da me ne bi nadzirali starši
da bi anonimno spremljal/-a profile drugih oseb

17. Ali spremljaš vplivneže oziroma influencerje na socialnih omrežjih?

DA

NE

18. Ali se po njih zgleduješ (npr. kupuješ izdelke, ki jih priporočajo)?

HVALA ZA SODELOVANJE V ANKETI.

IZJAVA

Mentorica Tanja Koželnik v skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom _____, katere avtorici sta Tinkara Hliš in Ana Kuder:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na knjižničnih portalih z navedbo, da je raziskovalna naloga nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Celje, 1. 3. 2022

žig šole

Podpis mentor

Podpis odgovorne osebe

POJASNILO

V skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje je potrebno podpisano izjavo mentorja (-ice) in odgovorne osebe šole vključiti v izvod za knjižnico, dovoljenje za objavo avtorja (-ice) fotografskega gradiva, katerega ni avtor (-ica) raziskovalne naloge, pa hrani šola v svojem arhivu.